

**MINISTERSTWO GOSPODARKI, PRACY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ**

DEPARTAMENT TURYSTYKI

INFORMACJA

**o stanie realizacji w roku 2002 zadań
zapisanych w dokumencie rządowym
„Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-
2006. Rządowy program wsparcia rozwoju
turystyki w latach 2001 –2006”.**

**Dokument przyjęty
przez Radę Ministrów
23 grudnia 2003 r.**

Warszawa, wrzesień 2003 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.	str. 3 - 4
II.	Informacja o stanie realizacji w roku 2002 zadań zapisanych w <i>Strategii rozwoju turystyki... Rządowym programie wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006.</i>	str. 4 - 32
III.	Nakłady poniesione na realizację zadań w roku 2002.	str. 32 - 41
IV.	Ocena podstawowych mierników realizacji celów <i>Strategii... Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...</i>	str. 42 - 45

I. Wstęp.

„Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w kwietniu 2001r. i zmodyfikowany we wrześniu 2002r., określa miejsce i rolę turystyki w polityce społeczno-gospodarczej państwa. Jest średniookresową koncepcją celów, działań i środków dla zapewnienia rozwoju turystyki i branż współpracujących, których wynikiem powinno być osiągnięcie poprawy konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na rynku międzynarodowym i krajowym, a wymiernym efektem zahamowanie tendencji spadkowej zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski oraz wzrost popytu na turystykę krajową.

Generalnie oceniono, że w roku 2001 stan realizacji zadań był zadowalający, aczkolwiek można było oczekiwać większego ich zaawansowania, zarówno pod względem merytorycznym jak i finansowym. Osiągnięty został natomiast znaczący efekt edukacyjny w postaci uświadomienia w gremiach decyzyjnych i wśród branży turystycznej faktu ścisłej zależności i wzajemnego wpływu gospodarki turystycznej i innych sektorów. Szerokie upowszechnienie dokumentu miało też istotne znaczenie dla integracji branży turystycznej i branż współpracujących oraz samorządu terytorialnego i gospodarczego wokół zadań, wynikających ze „Strategii...”. Przykładem skoordynowanych działań jest wprowadzenie zadań związanych z turystyką do projektu Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006.

Informacja o stanie realizacji w roku 2002 zadań zapisanych w „Strategii rozwoju turystyki... Rządowym programie wsparcia rozwoju turystyki...” przygotowana została na podstawie materiałów otrzymanych od poszczególnych wykonawców i współwykonawców zadań. Szczegółowe omówienie ich realizacji usystematyzowano według trzech podstawowych grup zadań, a mianowicie :

1. Wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego.
2. Wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym.
3. Rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie.

W prezentowanym materiale przedstawione są tak zjawiska pozytywne, jak i trudności oraz problemy, wymagające dalszego, konstruktywnego ich rozwiązywania.

„Strategii rozwoju turystyki...” nie można zaprzepaścić. Stwarza ona możliwość wypełnienia luki rozwojowej, dzielącej nas od najbardziej rozwiniętych pod względem turystycznym krajów europejskich. Należy przy tym zaznaczyć, iż „Strategia...” jest programem minimum (ze względu na sytuację budżetową państwa) i załamanie się jej realizacji będzie skutkowało dalszym spadkiem wpływów z turystyki, brakiem możliwości wspierania przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy oraz niepełnym wykorzystaniem redystrybucyjnej roli turystyki, polegającej na przenoszeniu dochodów z regionów bogatszych do regionów biedniejszych, zagrożonych strukturalnym bezrobociem, niedoinwestowanych.

Przesłanki te wskazują na potrzebę zintensyfikowania działań o charakterze strategicznym, decydujących o wzroście międzynarodowej konkurencyjności polskiej turystyki, rozumianej jako długookresowa zdolność firm i regionów do konkurowania w skali globalnej. Konkurencyjność oparta na stymulowanym wzroście innowacyjności przyczyni się

również do wzrostu zatrudnienia w powstających i rozwijających się przedsiębiorstwach turystycznych oraz w usługach działających w ich otoczeniu. Takie szanse stwarza :

- właściwie prowadzona polityka makroekonomiczna rządu, sprzyjająca rozwojowi przedsiębiorczości i ożywieniu gospodarczemu,
- wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, które dominują w sektorze turystyki,
- zdecydowanie większa aktywność samorządu regionalnego i lokalnego w zakresie tworzenia nowych produktów turystycznych, uatrakcyjniania już istniejących oraz bardziej efektywne działania promocyjne.

II. Informacja o stanie realizacji w roku 2002 zadań zapisanych w *Strategii rozwoju turystyki... Rządowym programie wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006.*

1. Wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego.

1.1. Rozwój turystyki w strategiach władz lokalnych – wsparcie regionów o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej.

W ramach realizacji tego zadania **b. Ministerstwo Gospodarki** dofinansowało m.in. następujące opracowania:

- „Program rozwoju turystyki w Województwie Zachodniopomorskim na lata 2002-2006”,
- „Kierunki aktywizacji gospodarczej uzdrowisk polskich”,
- programy rozwoju produktu turystycznego oraz kreacji marki miast : Malbork, Świnoujście, a także program rozwoju produktu turystycznego gmin nadnoteckich,
- „Koncepcję zagospodarowania terenu przeznaczanego pod budowę Centralnego Białowieskiego Kompleksu Wypoczynkowo-Turystycznego w Hajnówce” i sporządzenie jego makiety.

Celem opracowań było stworzenie podstaw do przekształcenia wybranych miejscowości i regionów w atrakcje turystyczne na mapie Polski, przyciągające turystów zarówno zróżnicowaną ofertą turystyczną jak też bogatym programem wydarzeń, różnego rodzaju imprez itp.

W zadaniach tych aktywnie uczestniczyły samorządy terytorialne, żywo zainteresowane rozwojem swoich regionów poprzez turystykę. W trakcie realizacji programów dokonano ewaluacji zasobów miast i gmin pod kątem ich turystycznego wykorzystania, przedstawiono główne założenia programów oraz propozycje i koncepcje wykreowanych dla nich produktów turystycznych.

Realizatorami zadań były m.in. Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A (PART S.A.), Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP, Stowarzyszenie Gmin Puszczy Białowieskiej, Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Biuro Porozumienia Zielone Płuca Polski.

Ponadto, w roku 2002 władze samorządowe z własnych środków przygotowywały strategie rozwoju poszczególnych regionów. PART S.A. dokonała na zlecenie poszczególnych samorządów audytów turystycznych, które stanowią inwentaryzację atrakcji

turystycznych regionu oraz ocenę możliwości ciekawego spędzania czasu z punktu widzenia turysty. Opracowania takie powstały m.in. dla Miasta i Gminy Wyszaków, Miasta i Gminy Janów Lubelski, Gminy Inowrocław.

1.2. Realizacja przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych.

B. Minister Gospodarki, jako minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, wspierał w ramach kontraktów wojewódzkich przedsięwzięcia określone w strategiach wojewódzkich i lokalnych. Wojewodowie decydowali się przede wszystkim na inwestowanie w infrastrukturę, wytyczanie i oznakowanie szlaków turystycznych oraz rozwój systemu informacji turystycznej. W ramach tych przedsięwzięć odnotować można:

- budowę i organizację sieci punktów informacji turystycznej na terenie 63 gmin z Województwa Łódzkiego oraz utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej w Powiecie Tomaszewskim,
- rewitalizację obiektów łączycyckiej starówki w Województwie Łódzkim,
- remont XVIIw. Dworu Kapituły Krakowskiej w Pabianicach w Województwie Łódzkim,
- system identyfikacji atrakcji turystycznych „Identur” w Województwie Małopolskim,
- turystyczne oznakowanie tras w Powiecie Kłodzkim Województwa Dolnośląskiego,
- rewaloryzację zabytkowego Parku Zdrojowego w Polanicy Zdroju w Województwie Dolnośląskim,
- budowę basenu sportowo-rekreacyjnego w Kudowie Zdroju z odnawialnymi źródłami energii w Województwie Dolnośląskim,
- adaptację zabytkowego budynku na recepcję wraz z zagospodarowaniem strefy wejściowej do Parku Etnograficznego – Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej w Województwie Podkarpackim,
- komputerowy system informacji turystycznej w Województwie Podlaskim.

Poszczególne województwa realizują swoje zadania w zakresie turystyki w oparciu o strategię regionalną. Głównym ich celem jest szersza, bardziej konkurencyjna i lepiej odpowiadająca oczekiwaniom turysty oferta danego regionu.

W celu osiągnięcia założonych w strategiach efektów, realizowano m.in. następujące działania :

- udział w znaczących turystycznych imprezach targowych w kraju i za granicą (np. Międzynarodowe Targi TT Warsaw, Tour Salon w Poznaniu, ITB w Berlinie),
- organizacja podróży studyjnych dla dziennikarzy i właścicieli biur podróży (np. wizyta studyjna fotografików z UE nt. „Polska w oczach Europejczyków”),
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej (np. Emper Yacht w Nieporęcie),
- realizacja wydawnictw promocyjnych (informatory, plany, przewodniki np. mapa „Wiejskie Jadło”),
- prace nad utworzeniem spójnego systemu informacji o wiodących produktach turystycznych (np. 35 punktów informacji turystycznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim),
- organizacja specjalistycznych szkoleń dla branży turystycznej.

Polska Organizacja Turystyczna odegrała znaczącą rolę przy realizacji następujących z wyżej wymienionych zadań :

- oznakowanie tras Dolnego Śląska tablicami informacyjnymi o atrakcjach turystycznych,

- organizacja podróży studyjnych fotografików z Unii Europejskiej,
- organizacja imprez targowych w kraju i za granicą.

Przedsięwzięcia określone w strategiach wojewódzkich i lokalnych wspierane były również z funduszy Unii Europejskiej. Do zadań realizowanych w ramach funduszy przedakcesyjnych należą m.in.:

- modernizacja drogi krajowej nr 61 Grajewo-Rajgród w Województwie Podlaskim,
- ochrona wód rzeki Bug w Województwie Lubelskim,
- modernizacja drogi nr 698 w Województwie Lubelskim,
- rewaloryzacja Starego Miasta w Lublinie,
- realizacja projektu „Wspomnienie o gorączce złota. Europejskie dziedzictwo górnictwa na terenie Głuchołaz i Złatych Hor”,
- system tablic informacyjnych przy atrakcjach turystycznych Dolnego Śląska.

1.3 Rozwój infrastruktury turystycznej dla obszarów chronionych.

1.3.1. Realizacja działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej w parkach narodowych i w leśnych kompleksach promocyjnych w zakresie działalności statutowej i projektów pomocowych.

Ministerstwo Środowiska wraz z **Parkami Narodowymi i Lasami Państwowymi** realizowały w roku 2002 działania mające na celu rozwój infrastruktury turystycznej. Parki narodowe na swoich terenach podejmowały prace, do których zaliczyć można np.: remonty i budowę szlaków turystycznych, schronisk, itp. Należy przy tym zaznaczyć, że w parkach narodowych istnieje ogółem ok. 2,8 tys. km szlaków turystycznych i 88 ścieżek dydaktycznych oraz ok. 130 schronów.

Lasy Państwowe przeznaczały w roku 2002 środki finansowe głównie na utrzymanie parkingów leśnych, pól biwakowych, pól namiotowych i innych urządzeń turystycznych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansował 28 przedsięwzięć, zrealizowanych na terenach parków narodowych, krajobrazowych i leśnych kompleksów promocyjnych, polegających m.in. na:

- budowie, remontach lub modernizacji oraz wyposażaniu ośrodków edukacyjnych na obszarach chronionych,
- tworzeniu ścieżek edukacyjnych wraz z ich wyposażaniem.

1.3.2. Opracowanie systemu ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin.

B.Ministerstwo Gospodarki, przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, urzędami wojewódzkimi i jednostkami samorządu terytorialnego rozpoczęło w roku 2002 prace przygotowawcze do opracowania systemu ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin.

Jednym z działań wspierających rozwój proekologicznej infrastruktury turystycznej było zorganizowanie (przy udziale Instytutu na Rzecz Ekorozwoju) Ogólnopolskiego Forum Dyskusyjnego, podczas którego zainicjowane zostały prace nad „Programem ekologizacji

turystyki w Polsce”.

B. Ministerstwo Gospodarki dofinansowało w roku 2002, w ramach dotacji dla jednostek spoza sektora finansów publicznych, 19 inwestycji proekologicznych, zrealizowanych w obiektach ogólnodostępnych, położonych na obszarach szczególnie atrakcyjnych turystycznie, przy szlakach turystycznych, na terenach górskich, podgórskich i pojezierzy, a służących przede wszystkim turystyce dzieci i młodzieży. Dotyczyły one m.in. modernizacji sanitariatów w schroniskach górskich, ośrodkach Związku Harcerstwa Polskiego, w ośrodku Rady Głównej Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Mielnie. Wsparto także zainstalowanie kolektorów słonecznych na campingu Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Bielsku-Białej. Należy podkreślić, iż środki budżetu państwa stanowiły 50% całości kosztów inwestycji.

Urzędy Marszałkowskie, jako współwykonawcy zadania, uczestniczyły w tworzeniu sieci szlaków interdyscyplinarnych, na rzecz rozwoju turystyki aktywnej i ekologicznej. Budowa szlaków stwarza możliwości kreowania produktu turystycznego opartego na proekologicznych, unikatowych walorach turystycznych obszarów chronionych, łączącego jednocześnie formy turystyki aktywnej (szlaki rowerowe), ekologicznej (walory przyrodnicze), edukacyjnej (ścieżki edukacyjne) oraz kulturowej (mnogość miejsc o bogatej historii). Jako przykłady wykonanych prac można wymienić :

- wytyczenie i oznakowanie ścieżki rowerowej na terenie Załęczańskiego Parku Krajobrazowego,
- utworzenie ścieżki dydaktycznej na terenie Rezerwatu Przyrody pn. „Łuszczanowice”,
- wykonanie ścieżki edukacyjnej o charakterze przyrodniczo-leśnym na trasie: siedziba Nadleśnictwa Smardzewice – Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach,
- budowę kwatery pokazowej wraz z zapleczem edukacyjnym w Ośrodku Hodowli Żubrów w Smardzewicach,
- opracowanie koncepcji systemu szlaków turystycznych na Pojezierzu Drawskim – „Cztery pory roku na Drawie”, obejmującego swoim zasięgiem częściowo tereny Drawieńskiego Parku Narodowego.

Urzędy Wojewódzkie, jako współwykonawcy zadania, uczestniczyły w realizacji licznych przedsięwzięć, które służą rozwojowi proekologicznej infrastruktury. I tak np.:

- w ramach kontraktu wojewódzkiego dla Województwa Małopolskiego powstał szlak tematyczny – „Szlak Architektury Drewnianej”. Zadanie to polegało na oznakowaniu tablicami informacyjnymi wybranych obiektów zabytkowych na sześciu trasach szlaku architektury drewnianej w Województwie Małopolskim oraz na jego promocji,
- w Województwie Dolnośląskim stworzono System Informacji Wizualnej Karkonoskiego Parku Narodowego (KPN), który ma na celu ułatwienie poruszania się po jego terenie. Oznakowano granice, odnowiono bramy wejściowe, odrestaurowano szlaki oraz stworzono nową ścieżkę dydaktyczno-rehabilitacyjną, przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych,
- w Województwie Mazowieckim dokonano renowacji ścieżek edukacyjnych,
- w Województwie Podlaskim rozbudowano infrastrukturę edukacyjną Narwiańskiego Parku Narodowego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Opracowano dokumentację projektową dostrzegalni ornitologicznej i drewnianej kładki edukacyjnej prowadzącej przez teren bagienny,
- w Województwie Podkarpackim przyznane środki przeznaczono na : wypłatę odszkodowań za szkody, jakie powstały w wyniku działalności zwierząt chronionych, sporządzanie planów ochrony rezerwatu przyrody oraz stworzenie dokumentacji w celu utworzenia nowych rezerwatów przyrody, a także na konserwację drzew pomnikowych,

- w Województwie Pomorskim zostały zatwierdzone plany ochrony dla Kaszubskiego i Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Plany te między innymi zawierają wytyczne, dotyczące zasad gospodarowania w parkach, w tym również w odniesieniu do turystyki i rekreacji.

Pozostałe parki krajobrazowe posiadają już opracowane projekty planów ochrony z podobnymi wytycznymi i po zatwierdzeniu przez wojewodę będą stanowiły podstawę prawną, kierującą rozwój turystyki na tych obszarach chronionych.

Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A. opracowała w roku 2002 na zlecenie Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju i Bezpieczeństwa Wielkich Jezior Mazurskich dokument pt. „Audyty wybranych przedsięwzięć inwestycyjnych”, prezentujący założenia do rozwoju inwestycji turystycznych na wybranych obszarach Wielkich Jezior Mazurskich.

1.4. Uwzględnienie zadań związanych z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki w działaniach podejmowanych przez Ministra Kultury i Służbę Ochrony Zabytków.

Z informacji **Ministerstwa Kultury** wynika, iż w roku 2002 zrealizowano zadania związane z przystosowywaniem zabytków dla potrzeb turystyki w ograniczonym zakresie. Do zadań tych zaliczono dofinansowanie prac konserwatorskich i remontowych, które albo pełnią funkcję bazy hotelarsko-turystycznej (Zamek Książ, Hotel Lublinianka), albo ważnego punktu na mapie instytucji muzealnych (Pałac w Warszawie-Wilanowie).

Ministerstwo Kultury podkreśla także, że obowiązujące przepisy prawa, określające tryb udzielania dotacji przez Ministra Kultury z budżetu państwa, dotyczą prac remontowych oraz konserwatorskich przy zabytkach i przeznaczone są dla właścicieli i użytkowników zabytków, nie będących jednostkami budżetowymi. Biorąc pod uwagę wysokość środków finansowych i rzeczywiste potrzeby w zakresie konserwacji zabytków środki te przeznaczone są w zasadzie na prace mające na celu rewaloryzację zabytku (poprawę stanu technicznego obiektu) i konserwację zachowanej substancji zabytkowej. Dotacje udzielane przez Ministra Kultury mają charakter wspomagający, bowiem obowiązek utrzymania obiektu zabytkowego we właściwym stanie technicznym spoczywa na jego właścicielu bądź użytkowniku. Stąd też, działania mające na celu adaptację bądź przystosowanie zabytku dla potrzeb turystyki mają charakter wtórny i nie mogą wedle obecnych możliwości stać się działaniem pierwszoplanowym.

Działania **Służby Ochrony Zabytków** w terenie polegały tak na realizacji zadań własnych jak i dofinansowywaniu poszczególnych projektów związanych z udostępnieniem zabytków oraz poprawą ich funkcjonowania w infrastrukturze turystycznej.

Zadania własne, związane z realizacją *Strategii...* koncentrowały się przede wszystkim na:

- wnioskach do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, zawierających postulaty tworzenia ścieżek turystycznych (np. szlak cerkwi i kościołów w gminie Rymanów, Szlak cmentarzy z I wojny światowej w gminie Dębowiec na Podkarpaciu, szlak turystyczny wokół Drohiczyzna na Podlasiu),
- oznakowaniu obiektów (np., fortów Twierdzy Przemyśl) i tras wokół nich,
- wyznaczaniu terenów pod budownictwo letniskowe i agroturystyczne w obrębie miejscowości nasyconych obiektami zabytkowymi (np. region Supraśla na Podlasiu),
- uzgadnianiu zmian w planach zagospodarowania przestrzennego, formułowaniu wytycznych konserwatorskich oraz wydawaniu decyzji administracyjnych, zezwalających na adaptację obiektów zabytkowych na zaplecze hotelarskie (np. kamienica w Jarosławiu, Zespół Pałacowo-Parkowy w Sieniawie na Podkarpaciu,

Dworek w Sandomierzu i Zespół Fortalicji w Sobkowie w Województwie Świętokrzyskim, zespół dawnego zajazdu w Gostyniu-Nadolniku w Wielkopolsce) lub na potrzeby muzealne (np. Pałac w Dąbroszynie w Województwie Lubuskim),

- opracowywaniu programów zagospodarowania trwałych ruin (np. Zamku w Ostrzeszowie w Wielkopolsce) oraz nadzorze nad pracami zabezpieczającymi (Zamek Krzyżtopór w Ujeździe w Województwie Świętokrzyskim),
- projektowaniu prac porządkowych, mających na celu wyeksponowanie obiektów archeologicznych i zabezpieczeniu ich na potrzeby okresowych imprez kulturalno-edukacyjnych (np. Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu-Zawodziu).

Służba Ochrony Zabytków uczestniczyła także w opracowywaniu programów rozwoju gospodarczego szczególnie cennych pod względem zabytkowym regionów (np. Kanału Ostródzko-Elbląskiego na Warmii i Mazurach), a także w zespołach kontrolujących, oceniających i zaszerogowujących obiekty zabytkowe o charakterze hotelarskim, przy Wydziałach Rozwoju Regionalnego Urzędów Wojewódzkich (np. w Opolu).

Dofinansowywanie, podobnie jak w przypadku dotacji Ministra Kultury, przeznaczone było na utrzymanie bądź rewaloryzację substancji zabytkowej w obiektach o szczególnym znaczeniu dla turystyki regionu i obejmowało, ze względu na możliwości prawne, zabytki nieruchome (np. polichromie w Klasztorze Uniejowie w Województwie Łódzkim). Prace takie prowadzone były także z innych środków (np. roboty konserwatorskie na Zamku w Golubiu-Dobrzyniu w Województwie Kujawsko-Pomorskim finansowane z budżetu Wojewody).

1.5. Realizacja przedsięwzięć mających na celu promocję obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego.

Ministerstwo Kultury wraz z instytucjami ochrony dóbr kultury realizowało to zadanie poprzez wydawanie szeregu publikacji dotyczących tak pojedynczych obiektów zabytkowych jak i grup zabytków, a także czasopism mających na celu promocję i popularyzację wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego w naszym kraju.

Z przedsięwzięć o największym zasięgu należy wymienić dofinansowywanie miesięcznika „Spotkania z Zabytkami” i kwartalnika „Zabytki”, popularno-naukowych pism poświęconych dziedzictwu kulturowemu oraz kwartalnika „Z otchłani wieków”, który porusza problemy z dziedzictwa archeologicznego. Ponadto Ministerstwo dofinansowuje rocznik „Ziemia”, który w całości poświęcony jest ruchowi krajoznawczemu i turystyce kulturalnej. Wydawane były także publikacje o charakterze albumowym („Pałac Prezydenta RP”), oraz publikacje omawiające poszczególne kategorie zabytków, tak w sensie rzeczowym (np. „Dwudziestowieczne fortyfikacje w Polsce”) jak i terytorialnym (np. ciesząca się ogromną popularnością seria „Atlasu dawnej architektury ulic i placów Warszawy, tom. VIII (K-J)”, „Majątki wielkopolskie, T. VII, Powiat śremski”). Dofinansowywano również prace naukowe, które mogą być przydatne w realizacji polityki rozwoju turystyki kwalifikowanej („Krajobraz kulturowy województwa zachodniopomorskiego”). Z innych przedsięwzięć o charakterze popularyzatorskim wymienić należy choćby współudział w finansowaniu Europejskich Dni Dziedzictwa 2000 oraz imprezy pt. „Budowle obronne na Mazowszu – trwałe ślady wspólnoty dziedzictwa kulturowego” – serię przedstawięń, festynów i konkursów, które przyciągają rzesze turystów.

Służba Ochrony Zabytków aktywnie uczestniczy w realizacji zadań mających na celu promocję zabytków w regionie poprzez:

- wydawanie publikacji, biuletynów (np. Biuletynu Konserwatorskiego Województwa

Warmińsko-Mazurskiego czy albumu „Oliwa jakiej nie znamy”), popularyzujących zabytki w regionie i przybliżających badania nad nimi oraz aspekty ich ochrony i konserwacji,

- dofinansowywanie pokazów archeologicznych na imprezach kulturalno-edukacyjnych (np. Dymarki Świętokrzyskie w Nowej Słupii w Województwie Świętokrzyskim, festyn „Majówka Archeologiczna” na grodzisku w Chodliku w Województwie Lubelskim),
- dofinansowywanie cykli wycieczek turystycznych, organizowanych przez organizacje pozarządowe (np. cykl pod hasłem „Cudze chwalicie, swego nie znacie...”, dotyczący regionu Sandomierza),
- wsparcie merytoryczne wystaw (np. „Natura i kultura – różnorodne aspekty dziedzictwa” w Łomnicy w Województwie Dolnośląskim),
- współdziałanie merytoryczne w promocji szlaków turystycznych (np. szlaku cysterskiego w rejonie Jaworza w Województwie Dolnośląskim).

Również **Urzędy Marszałkowskie** podejmowały szereg działań związanych z promocją obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego. Dla przykładu w roku 2002 :

- zorganizowano promocję Szlaku Polichromii Brzeskich (druk folderu, wykonanie tablicy informacyjnej, druk plakatu) oraz barokowego malarstwa iluzjonistycznego w brzeskim kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (druk plakatu) w Województwie Opolskim,
- wsparto finansowo udział w targach turystycznych Stowarzyszenia Gmin „Polskie Zamki Gotyckie” z prezentacją „Szlaku Zamków Gotyckich”,
- wytyczono i oznakowano „Szlak Architektury Drewnianej” w Województwie Małopolskim,
- wytyczono i oznakowano trasę „Szlakami dziedzictwa kulturowo-historycznego” w Gminie Strzyżów w Województwie Podkarpackim.

Ponadto, **PART S.A.** opracowała w roku 2002 koncepcję wdrożenia Krakowskiej Karty Turystycznej dla turystów odwiedzających miasto Kraków. Karta ta ma stanowić jednocześnie swego rodzaju bilet komunikacji miejskiej, kartę telefoniczną, a zarazem bilet wstępu do muzeów oraz kartę rabatową do restauracji, hoteli i innych obiektów kulturowych.

1.6. Uwzględnienie w strategii rozwoju infrastruktury transportowej poprawy dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla turystyki.

1.6.1. Opracowanie programu dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki.

Ministerstwo Infrastruktury, jako wykonawca zadania, zaplanowało jego realizację w latach 2003-2006 i w takim przedziale czasowym zadanie to uwzględnione jest w „Strategii... Rządowym programie wsparcia turystyki...”.

Wśród zadań zrealizowanych przez **Urzędy Marszałkowskie** dominowała budowa i modernizacja dróg oraz chodników i parkingów. Należy odnotować, że m.in. :

- wykonano i zainstalowano 318 znaków drogowych w Województwie Małopolskim w ramach projektu „Identur” (oznakowanie atrakcji),
- przy drogach lokalnych w Województwie Zachodniopomorskim wyznaczono kilka ciągów pieszo - rowerowych oraz turystycznych,
- udrożniono szlaki dojazdu w strefie Kanału Elbląskiego,

- odbudowano (ze zniszczeń po powodzi w roku 2001) elementy infrastruktury lokalnej w Województwie Lubelskim oraz opracowano program dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki w zakresie dróg krajowych w powiatach: Wieluń, Łowicz, Bełchatów, Tomaszów Mazowiecki.

1.6.2. Opracowanie programu rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki.

Ministerstwo Infrastruktury poinformowało, iż przewidziany do realizacji w 2002 r. program rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki nie został wykonany z powodu braku środków finansowych. Instytut Morski, który miał być wykonawcą programu, ponownie złożył wniosek do Komitetu Badań Naukowych o kwotę 150 tys. zł na wykonanie zadania w roku 2003.

Jednostki gospodarki morskiej, wspierając w roku 2002 rozwój turystyki, wykonały jednakże szereg zadań ze środków budżetowych i własnych. Dokonano m.in. zakupu szybkiego statku pasażerskiego do obsługi linii żeglugowej Polska-Bornholm, a kilka poddano remontom i modernizacji, zmodyfikowano część infrastruktury portowej do obsługi ruchu turystycznego oraz wykonano dwie prace naukowo – badawcze z tego zakresu.

1.7. Uwzględnienie w pracach resortów aspektu atrakcyjności turystycznej gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk w celu rozwijania funkcji turystyczno – wypoczynkowych.

Ministerstwo Zdrowia, jako wykonawca zadania, uwzględniło w swych pracach aspekt atrakcyjności uzdrowisk polskich, uczestnicząc w roku 2002 w uzgodnieniach planów zagospodarowania przestrzennego i opiniowaniu realizacji infrastruktury inżyniersko-technicznej w miejscowościach uzdrowiskowych, nadając status miejscowości uzdrowiskowej miastu Krasnobród, a także postulując podniesienie procentowego udziału nakładów na lecznictwo uzdrowiskowe.

Ministerstwo Zdrowia przygotowuje ponadto projekt nowej ustawy o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym. Przewiduje się, iż prace nad ustawą zostaną zakończone w roku 2003.

Ministerstwo Skarbu Państwa, wykonując uprawnienia właścicielskie w stosunku do spółek uzdrowiskowych, znaczący nacisk położyło w roku 2002 na kwestię rozwoju posiadanej przez nie bazy hotelowo-zabiegowej. Podnoszenie przez spółki standardu posiadanych przez nie obiektów hotelowych oraz modernizacja pijalni, bazy zabiegowej itp. wpływa na zwiększenie atrakcyjności miejscowości w których są zlokalizowane. W grudniu 2002 r. Ministerstwo Skarbu Państwa zorganizowało w miejscowościach: Rymanów-Zdrój i Krynica spotkania zarządów spółek uzdrowiskowych oraz władz samorządowych z przedstawicielami lokalnej prasy i telewizji. Miały one na celu promocję miejscowości uzdrowiskowych w Podkarpackiem i Małopolskiem wśród mieszkańców tych województw. Spotkania cieszyły się dużym zainteresowaniem i wywołały w mediach dyskusję o uzdrowiskach.

B. Ministerstwo Gospodarki wsparło w ramach dotacji dla jednostek spoza sektora finansów publicznych opracowanie pt. „Kierunki aktywizacji gospodarczej uzdrowisk polskich” i całkowicie sfinansowało opracowanie badawczo-analityczne pt. „Infrastruktura turystyki uzdrowiskowej w Polsce”. Opracowania te stanowią będą podstawę do przygotowywanego w ramach współpracy międzyresortowej zintegrowanego programu

rozwoju gmin uzdrowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju usług turystycznych.

Należy podkreślić, iż współudział przedstawicieli samorządów terytorialnych gmin uzdrowiskowych w przygotowaniu opracowania pt: „Kierunki aktywizacji gospodarczej uzdrowisk polskich” przyczynił się do poszerzenia ich wiedzy na temat możliwości absorpcji środków strukturalnych Unii Europejskiej.

B. Ministerstwo Gospodarki dofinansowało też opracowany przez Polską Agencję Rozwoju Turystyki program „Rozwoju Produktu Turystycznego oraz Kreacji Marki Miasta Świnoujście” pod hasłem „Kurort na Wyspach”. W programie wyeksponowane zostały kulturowe oraz uzdrowiskowe walory miasta, takie jak : forty, promenada, park i dzielnica zdrojowa, latarnia morska oraz port.

1.8. Rozszerzenie i skoordynowanie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej i gastronomicznej oraz przetwórstwa żywności i innych usług pozanoclegowych dla turystów, zwiększających dochody ludności wiejskiej; wprowadzenie nowych zadań do programów restrukturyzacji i modernizacji wsi.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako wykonawca zadania, przeznaczyło z budżetu 2002 roku w ramach upowszechniania doradztwa rolniczego środki finansowe (dotacje) na rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i ekoturystyki w kwocie 414 tys. zł. Środki te zostały przeznaczone na szkolenie członków stowarzyszeń, kwaterodawców i samorządów lokalnych w zakresie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej i gastronomicznej i innych usług pozanoclegowych dla turystów.

Ponadto, jednostki doradztwa rolniczego, podległe Krajowemu Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, prowadziły w roku 2002 szkolenia na temat aktywizacji obszarów wiejskich, w tym poprzez agroturystykę, a także upowszechniały tę działalność poprzez wydawnictwa (książki, czasopisma, publikacje) oraz organizację szeregu festynów i wystaw.

Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić agroturystykę w gospodarstwie rolnym mogą ubiegać się o pomoc Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w formie dopłat do oprocentowania kredytów na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa. Działalność agroturystyczna w gospodarstwie rolnym powinna stanowić dodatkowe źródło dochodów rolnika i wspomagać działalność rolniczą w gospodarstwie. W 2002 roku banki udzieliły 126 kredytów na wsparcie rozwoju agroturystyki w ramach tej linii, na łączną kwotę 8 500 tys. zł. Kredyty zaciągane są przede wszystkim na adaptację i modernizację budynków mieszkalnych i gospodarczych dla potrzeb agroturystycznych jako przyszłego dodatkowego źródła dochodu.

Ponadto, podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie turystyki na obszarach wiejskich mogą ubiegać się o pomoc Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach pożyczek na tworzenie miejsc pracy w działalności pozarolniczej w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich oraz miastach do 20 tysięcy mieszkańców (tzw. program małej przedsiębiorczości). W roku 2002 udzielono 5 pożyczek na turystykę na łączną kwotę 500 tys. zł, co pozwoliło na utworzenie 25 miejsc pracy.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w 2002 r. zastosowała dopłaty w wysokości 225 tys. zł do oprocentowania kredytów, udzielanych w 1997 roku na realizację

przedsięwzięć w ramach następujących programów regionalnych (programy funkcjonowały tylko w 1997 roku):

- program rozwoju turystyki wiejskiej w Województwie Jeleniogórskim,
- program rozwoju turystyki w województwach : Bielskim, Krośnieńskim i Nowosądeckim,
- program rozwoju turystyki wiejskiej w Regionie Pilskim,
- program rozwoju turystyki wiejskiej w Województwie Wałbrzyskim.

Poza wymienionymi formami wspomaganie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dofinansowuje szkolenia z zakresu turystyki wiejskiej w ramach programu podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych mieszkańców wsi w ramach umów zawartych w 2001r. Agencja dofinansowała szkolenia na łączną kwotę 1 501 tys. zł. Środki te umożliwiły zorganizowanie 381 szkoleń. Uczestniczyło w nich 11 082 osoby, w tym 5 689 rolników, 3 003 bezrobotnych i 2 390 innych mieszkańców obszarów wiejskich.

B. Ministerstwo Gospodarki, jako współpracujące przy realizacji zadania, skoncentrowało swoje działania na tej jego części, która określa potrzebę zwiększania dochodów ludności wiejskiej poprzez świadczenie usług dla turystów. Wychodząc z założenia, że ogromne znaczenie ma tu wiedza ludności wiejskiej o możliwościach rozwoju jakie stwarza agroturystyka, jak znaczący jest to produkt turystyki polskiej oraz jak decydująca o powodzeniu działalności jest jakość świadczonych usług, dofinansowano z dotacji budżetowej następujące zadania :

- szkolenia na temat : aktywizacja gmin wiejskich Województwa Małopolskiego poprzez rozwój turystyki; rozwój turystyki na obszarach chronionych Lubelszczyzny, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki; organizacja turystyki wiejskiej; szkolenie dla kwaterodawców turystyki wiejskiej,
- budowa i wdrożenie internetowego systemu promocji i sprzedaży oferty agroturystycznej, zamieszczenie w serwisie ok. 500 kwater, przeszkolenie operatorów systemu oraz opracowanie dla nich instrukcji obsługi systemu; druk i wydanie opracowania pt. „Agroturystyka”; druk i wydanie materiału pokonferencyjnego pt. ”Stan i perspektywy rozwoju agroturystyki w Województwie Pomorskim”.

Wszystkie z wymienionych działań służyły szerokiemu uświadomieniu i upowszechnieniu mieszkańcom wsi faktu, iż agroturystyka stwarza nowe możliwości użytkowania przestrzeni wiejskiej, przyczyniając się do wzrostu zasobności gospodarstw oraz do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

1.9. Uwzględnienie wsparcia dla rozwoju obiektów sportowych wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wykorzystywanych przez dzieci i młodzież i osoby niepełnosprawne).

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu dofinansowało w roku 2002 remonty, modernizację lub budowę 745 obiektów będących „inwestycjami określonymi w wojewódzkich wieloletnich programach rozwoju bazy sportowej, uchwalonych przez sejmiki województw”. Obiekty sportowe budowane lub modernizowane w ramach tych zadań są wykorzystywane zarówno przez mieszkańców miejscowości turystycznych jak i turystów.

Dla przykładu wymienić można :

- budowę zjeżdźalni wodnej na basenie krytym w Cmolasie (Powiat Kolbuszowski) w Województwie Podkarpackim,

- budowę hali widowiskowo-sportowej w Kołobrzegu w Województwie Zachodniopomorskim,
- budowę trzech basenów kąpielowych (Gmina Połczyn-Zdrój) w Województwie Zachodniopomorskim.

1.10. Uruchomienie systemu wspierania inwestycji zgodnie z ustawą z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji (Dz. U . Nr 41, poz.363).

B.Ministerstwo Gospodarki nie udzieliło w roku 2002 wsparcia żadnemu przedsiębiorstwu bezpośrednio związanemu z turystyką z uwagi na fakt, iż aktualne możliwości wynikające z konstrukcji kryteriów udzielania wsparcia nie w pełni odzwierciedlają specyfikę działalności firm z branży turystycznej.

2. Wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym.

2.1. Przegląd aktów prawnych i ich nowelizacja, nowelizacja ustawy o usługach turystycznych i aktów wykonawczych.

B.Ministerstwo Gospodarki przygotowało w roku 2002 nowelizację rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, która weszła w życie w dniu 21 września 2002 r. (Dz.U. Nr 142,poz.1190). Głównym celem tej nowelizacji było wprowadzenie zmian, które ułatwiły podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług hotelarskich, w szczególności w sytuacji spowolnienia wzrostu gospodarczego w Polsce oraz niepomyślnej koniunktury gospodarczej na świecie poprzez złagodzenie lub usunięcie niektórych z przepisów, powodujących relatywnie głęboką ingerencję administracji w rynek usług turystycznych.

Ponadto, w b.Ministerstwie Gospodarki trwały prace nad przygotowaniem projektu nowelizacji ustawy o usługach turystycznych (Dz.U. z 2001r.,Nr 55,poz.578), a także projektów nowelizacji następujących rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy:

- rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 czerwca 2001 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz. U. z 2001, Nr 66, poz. 665, Dz. U. z 2002, Nr 142, poz. 1190),
- rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2001 r. w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. Nr 72, poz. 752),
- rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 czerwca 2001 r. w sprawie centralnego rejestru zezwoleń na działalność organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. Nr 62, poz. 633).

Zmiany wymienionych aktów wykonawczych są konsekwencją zmian w ustawie o usługach turystycznych, są rezultatem doświadczeń nabytych w ciągu ponad czterech lat funkcjonowania tej ustawy. Celem zmian w/w regulacji prawnych jest m.in. usunięcie zapisów pozwalających na ich różną interpretację oraz wyeliminowanie innych wątpliwości powstających w procesie stosowania ustawy. Ponadto, projekt noweli ustawy o usługach turystycznych wprowadza postulowane przez przedsiębiorców nowe przepisy ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej w sektorze usług turystycznych, a także wprowadza nowe uregulowania ułatwiające wdrażanie jej w życie przez organy administracji, z uwzględnieniem głównego celu ustawy, jakim jest ochrona interesów konsumentów usług turystycznych.

2.2. Wykorzystanie mechanizmów finansowych zawartych w „Strategii finansów publicznych i rozwoju gospodarczego Polska 2000-2010” do wspierania rozwoju turystyki.

Ministerstwo Finansów, jako wykonawca w/w zadania, utrzymało w roku 2002 zakres stawek podatkowych VAT w zakresie świadczenia usług turystycznych. Zdaniem Ministerstwa Finansów rozwiązania dla turystyki, szczególnie w zakresie podatku od towarów i usług mają charakter preferencyjny, co powinno wpływać korzystnie na rozwój turystyki, bowiem stawka w wysokości 7% generalnie obowiązująca w turystyce, stosowana jest do sprzedaży i usług o szczególnym znaczeniu gospodarczym lub społecznym.

Ustawą z dnia 15 lutego 2002 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym, o zmianie ustawy o Policji oraz o zmianie ustawy- Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 19, poz.185), która weszła w życie w dniu 26 marca 2002 r., został wprowadzony m.in. przepis (art.1 pkt 14 tej ustawy) mający na celu wyrównanie dysproporcji między podmiotami krajowymi i zagranicznymi wykonującymi usługi turystyczne w zakresie turystyki wyjazdowej poprzez zmianę opodatkowania podatkiem VAT w przypadku, gdy usługi, o których mowa w art. 16 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 11, poz.50 z późn. zm.), są świadczone na rzecz podmiotów mających miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą i dotyczą usług turystycznych, a zleceniodawca nie jest zarejestrowanym podatnikiem podatku od towarów i usług i nie zapłacił podatku od tych usług lub jest zarejestrowanym podatnikiem i nie zapłacił należnego podatku. W tym przypadku podstawą opodatkowania jest kwota należna od całej wartości usługi turystyki, pomniejszona o kwotę należnego podatku, a nie tylko od prowizji. Powyższe przepisy wprowadziły zatem inną niż dotychczas podstawę opodatkowania, w określonych w ww. przepisie sytuacjach, dla podmiotów świadczących usługi agencyjne w turystyce. Należy pamiętać, iż podmioty te świadczą usługi agencyjne podmiotom zagranicznym i od nich otrzymują zapłatę, a nie od konsumentów usług turystycznych.

W ramach realizacji pakietu „Przedewszystkim przedsiębiorczość”, stanowiącego jeden z zasadniczych elementów programu rządowego „Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca”, uchwalone zostały m.in. następujące ustawy o zmianie :

- ustawy Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (D.U. z 2002r., Nr 169,poz. 1387),
- ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2002r. , Nr 141, poz. 1182),
- ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2002r., Nr 141, poz. 1179),
- ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2002r., Nr 141, poz. 1183),

- ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2002r., Nr 121, poz. 1031),
- ustawy o opłacie skarbowej (Dz.U. z 2002r., Nr 135 , poz. 1143).

Powyższe ustawy wprowadziły łącznie ponad 320 zmian do obowiązujących regulacji (niektóre z nich są bardzo obszerne). Wiele wprowadzonych zmian, polegających na uproszczeniu przepisów i zastosowaniu zachęt podatkowych, zwłaszcza dla przedsiębiorców prowadzących działalność w mniejszym rozmiarze, a do nich należy większość przedsiębiorstw świadczących usługi turystyczne i usługi do nich komplementarne, ma na celu pobudzenie przedsiębiorczości. Korzystne dla podatników są przede wszystkim :

- zmiany polegające na uproszczeniu rozliczeń z organami podatkowymi,
- nowe zasady amortyzacji środków trwałych,
- możliwość skorzystania z kredytu podatkowego przez osoby rozpoczynające prowadzenie działalności gospodarczej,
- wprowadzenie kasowej metody rozliczeń w VAT dla małych podatników.

Ustawy wymienione na str.15 uchwalone zostały w roku 2002, jednakże nie wszystkie zmiany zaczęły obowiązywać w tym roku. W trakcie 2002r. wprowadzono dodatkową, bardzo korzystną dla podatników metodę amortyzacji nabytych, fabrycznie nowych środków trwałych, zaliczonych do grupy 3-6 Klasyfikacji Środków Trwałych, umożliwiającą zaliczenie do kosztów pozyskania przychodów odpisu amortyzacyjnego w wysokości 30 % wartości początkowej, już w pierwszym podatkowym roku używania danego środka trwałego. Zasada ta ma zastosowanie do środków trwałych nabytych i wprowadzonych do ewidencji począwszy od dnia 5 września 2002r. W trakcie 2002r. zaczęły także obowiązywać przepisy dotyczące instytucji kredytu podatkowego.

Rozszerzono także katalog podmiotów i rodzajów działalności uprawnionych do rozliczania w formie karty podatkowej. Od roku 2003 tą formą opodatkowania będą mogli być objęci również podatnicy wykonujący usługi w zakresie wytwórczości ludowej i artystycznej, usługi hotelarskie polegające na wynajmie pokoi (nie więcej niż 12) oraz niektóre usługi wykonywane przez rolników prowadzących równocześnie gospodarstwo rolne. Jednocześnie umożliwiono opodatkowanie w formie karty podatkowej dla wszystkich przedsiębiorców prowadzących działalność usługową samodzielnie, z wyjątkiem niektórych rodzajów usług określonych w ustawie.

2.3. Wzmocnienie sektora usług turystycznych w ramach programów rządowych (wspieranie przedsiębiorczości, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, promocja na rynkach zagranicznych itp.).

W b. Ministerstwie Gospodarki kontynuowana była w roku 2002 realizacja zadań, zawartych w dokumencie „Kierunki działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw”, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 11 maja 1999 r.

Za cel główny polityki w latach 1999-2002 wobec sektora MSP, do którego należy zdecydowana większość przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne i im towarzyszące, Rząd przyjął kształtowanie warunków dla tworzenia i pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego sektora MSP, a jako cele pośrednie: zwiększenie konkurencyjności, wzrost eksportu oraz wzrost nakładów inwestycyjnych w sektorze MSP.

Około 50 mln zł. środków budżetowych przeznaczonych na realizację powyższego programu w 2002 roku pomogło przedsiębiorcom w dostępie do wiedzy i informacji w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, umożliwiło dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania prowadzonej działalności.

Bezpośrednie wspieranie przedsiębiorców, realizowane w roku 2002 za pośrednictwem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), 140 ośrodków Krajowego Systemu Usług (KSU) i Regionalnych Instytucji Finansujących (RIF) polegało m.in. na:

- refundowaniu małym przedsiębiorcom części kosztów poniesionych z tytułu uczestnictwa w szkoleniach,
- zapewnieniu małym i średnim przedsiębiorcom oraz osobom podejmującym działalność gospodarczą bezpłatnych usług doradczych w podstawowym zakresie związanym z prowadzoną działalnością,
- refundowaniu przedsiębiorcom części wydatków związanych z procesem uzyskiwania certyfikatów ISO.

Mali i średni przedsiębiorcy z sektora turystyki mogli również otrzymać, ze środków budżetowych, refundację części kosztów związanych z uczestnictwem w imprezach targowo-wystawienniczych za granicą z udziałem w misjach gospodarczych, a także części kosztów uzyskania certyfikatów potrzebnych do prowadzenia działalności eksportowej lub poprawy konkurencyjności oferty eksportowej. Przedsiębiorcy byli również wspierani w nawiązaniu kontaktów gospodarczych z partnerami zagranicznymi za pośrednictwem wydziałów ekonomiczno-handlowych ambasad i konsulatów generalnych RP za granicą.

Dla przedsiębiorców z sektora turystycznego szczególnie przydatne w roku 2002 były projekty realizowane w ramach programów, finansowanych ze środków Phare i dostępnych dla firm z całej Polski:

- „Wstęp do Jakości” (Program rozwoju MSP Phare 2000) w ramach którego przedsiębiorcy mogli uzyskać dofinansowanie usług doradczych i szkoleniowych związanych z podnoszeniem jakości produktów i usług (współfinansowanie kosztów określonych działań),
- „Innowacje i technologie dla rozwoju przedsiębiorstw” (Program rozwoju MSP Phare 2000), które obejmowały dotacje na współfinansowanie kosztów usług doradczych i szkoleniowych dla przedsiębiorców, którzy rozwijają swoje firmy poprzez wdrażanie rozwiązań innowacyjnych i nowych technologii

oraz programy regionalne (Phare 2000 Spójność Społeczno – Gospodarcza), takie jak:

- Fundusz Dotacji Inwestycyjnych (dostępny dla przedsiębiorstw, które realizowali inwestycje w pięciu wybranych województwach: Podlaskim, Warmińsko-Mazurskim, Śląskim, Podkarpackim oraz Lubelskim), w ramach którego przedsiębiorcy mogli uzyskać dotacje na realizację projektów inwestycyjnych (w tym np. zakup nowych mebli w przypadku projektów inwestycyjnych dotyczących działalności z zakresu hoteli i restauracji),
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw (województwa: Warmińsko-Mazurskie, Podkarpackie, Lubelskie i Śląskie), w ramach którego można było uzyskać dotacje przeznaczone na dofinansowanie usług doradczych oraz szkoleniowych w obszarze oceny konkurencyjnej pozycji przedsiębiorstwa, rozwoju strategii przedsiębiorstwa, planowania inwestycyjnego,
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych (województwa: Podkarpackie, Śląskie i Lubelskie), w ramach którego można było uzyskać dotacje przeznaczone na dofinansowanie usług doradczych oraz szkoleniowych w obszarze oceny konkurencyjnej pozycji przedsiębiorstwa na wybranych rynkach eksportowych,

rozwoju strategii eksportowej przedsiębiorstwa, planowania inwestycji związanych z działalnością eksportową, rozwoju rynków eksportowych.

Dla małych i średnich przedsiębiorstw z sektora turystyki dostępne były również programy w ramach Krajowego Rozwoju Eksportu Phare 2000:

- Program Promocji Eksportu, w którym udzielane były dotacje na współfinansowanie kosztów realizacji projektów eksportowych (obejmujących: badania rynkowe, kojarzenie partnerów, promocję produktu, wyjazdy studialne, uczestnictwo w zagranicznych targach i wystawach),
- Program Wprowadzenie do Eksportu, obejmujący dotacje na współfinansowanie kosztów uczestnictwa w szkoleniach z zakresu działalności eksportowej.

W celu poprawy otoczenia prawnego dla ułatwienia przedsiębiorcom podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w styczniu 2002 r. został przyjęty przez Radę Ministrów dokument pt. Założenia do pakietu „Przede wszystkim przedsiębiorczość”, stanowiący jeden z podstawowych elementów strategii gospodarczej „Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca”. Zaproponowane w tym dokumencie zmiany legislacyjne przewidują likwidację barier biurokratycznych oraz uproszczenie procedur, wprowadzenie bardziej przyjaznych przepisów i procedur podatkowych, uproszczenie systemu ubezpieczeń społecznych, a także uelastycznienie przepisów prawa pracy.

Dla ułatwienia przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania prowadzonej działalności, przygotowany został program rozbudowy istniejącego systemu funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeń kredytowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2002-2006 nazwany „Kapitał dla przedsiębiorczych”. Program ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 sierpnia 2002 r. Jest to oferta, z której szczególnie będą mogły skorzystać firmy sektora usług turystycznych, których wielkość kapitału jak i rocznych obrotów z reguły nie stanowi przedmiotu zainteresowania sektora usług finansowych.

We współpracy Urzędu Zamówień Publicznych z b. Ministerstwem Gospodarki został opracowany dokument „Zamówienia publiczne dla przedsiębiorczych. Program wsparcia małych i średnich przedsiębiorców – potencjalnych uczestników rynku zamówień publicznych na lata 2003-2005”, który został przyjęty przez Kierownictwo b. Ministerstwa Gospodarki w dniu 3 grudnia 2002 r. W ramach programu zostaną podjęte działania legislacyjne, szkoleniowo-doradcze oraz organizacyjno-informacyjne. Przedsiębiorcy otrzymają również wsparcie finansowe. Zakłada się, że efektem zwiększenia udziału MSP w rynku zamówień publicznych będzie z jednej strony rozwój gospodarki i wzrost zatrudnienia lokalnego, z drugiej zaś zwiększenie liczby uczestników rynku zamówień publicznych, konkurencyjności składanych ofert, a w konsekwencji efektywniejsze wykorzystywanie środków publicznych.

2.3.a. Wzmocnienie pozycji konsumenta usług turystycznych, w szczególności w aspekcie pełnej informacji na temat towarów i usług turystycznych oraz warunków zawierania transakcji.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz **b. Ministerstwo Gospodarki**, jako wykonawcy zadania, podejmowali w roku 2002 działania, mające na celu promowanie i dostarczanie pełniejszej informacji w zakresie jakości dóbr i usług turystycznych, oferowanych na rynku oraz poszukiwanie takich sposobów przekazywania informacji, aby

pomóc konsumentom w świadomym wyborze produktu/usługi. Jednocześnie działalność informacyjną powiązano z działaniami podejmowanymi przez Inspekcję Handlową w zakresie mediacji w celu ochrony interesów i praw konsumentów, organizowania i prowadzenia stałych polubownych sądów konsumenckich oraz prowadzenia poradnictwa konsumenckiego.

W roku 2002 zrealizowano następujące przedsięwzięcia :

- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów we współpracy z b. Ministerstwem Gospodarki i z Polską Izbą Turystyki przeprowadził akcję informacyjną pt. "Polski konsument na wakacjach – jak zapewnić sobie bezpieczny wypoczynek". Celem akcji było dostarczenie konsumentom rzetelnej informacji o ich prawach i obowiązkach, wynikających z korzystania z usług turystycznych, edukacji niezbędnej do dokonywania wyboru usług turystycznych w sposób racjonalny i świadomy;
- b. Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Inspekcją Handlową w ramach X Międzynarodowych Targów Turystycznych TT Warsaw Tour & Travel 2002 zorganizowało seminarium pt. „Ochrona interesów konsumentów usług turystycznych w Polsce i w Unii Europejskiej”. Program seminarium obejmował m.in. problematykę niedozwolonych klauzul umownych, dochodzenia roszczeń konsumenckich. Jednym z poruszanych podczas seminarium tematów było prawo konsumenta do informacji na temat oferty turystycznej w aspekcie ochrony konsumenta w prawie polskim. Ponadto, po zakończeniu seminarium, wydana i rozpowszechniona została publikacja "Ochrona konsumenta usług turystycznych";
- pod patronatem b. Ministerstwa Gospodarki odbyło się seminarium pt. "Konsument na rynku turystycznym w warunkach globalizacji". W celu rozpropagowania wiedzy o ochronie konsumenta wydana została także broszura "ABC klienta korzystającego z usług turystycznych".

Przedstawiciele Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz b. Ministerstwa Gospodarki wielokrotnie wypowiedali się w mediach o zasięgu lokalnym i krajowym na temat praw przysługujących konsumentom. Przeprowadzali szereg działań mających na celu poprawę jakości usług turystycznych i zwiększenia ich konkurencyjności m.in. poprzez organizowanie spotkań konsultacyjnych, szkoleń z zakresu przepisów prawnych regulujących problematykę świadczenia usług turystycznych, udział w targach turystycznych. W letnim sezonie turystycznym Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uruchomił za pośrednictwem poczty elektronicznej bezpośredni dostęp do uzyskania przez konsumentów porad w sprawach związanych ze świadczeniem usług turystycznych.

Ponadto, prowadzony przez b. Ministerstwo Gospodarki Centralny Rejestr Zezwoleń (CRZ) dostępny także na stronie internetowej, służył zapewnieniu konsumentom możliwości łatwego uzyskania informacji o posiadaniu wymaganego zezwolenia na działalność w zakresie organizacji imprez turystycznych i/lub pośrednictwa turystycznego przez konkretny podmiot oraz informacji o zabezpieczeniu finansowym, jego aktualności i możliwości ubiegania się o wypłatę środków.

Na podstawie informacji uzyskanych ze skarg konsumentów Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podejmował postępowania wyjaśniające, dotyczące zbadania

wzorców umownych stosowanych przez organizatorów turystyki oraz zbadania praktyk, które mogły stanowić czyn nieuczciwej konkurencji w zakresie reklamy wprowadzającej w błąd w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. W większości wypadków przedsiębiorcy zmodyfikowali kwestionowane przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowienia umowne i dostosowali je do obowiązujących przepisów.

2.4. Wsparcie dla kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych, w szczególności dla wypoczynku dzieci i młodzieży; monitorowanie programów i efektów kształcenia.

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, jako główny wykonawca, systematycznie realizowało zadanie w zakresie kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych (w szczególności dla wypoczynku dzieci i młodzieży) oraz monitorowania programów i efektów kształcenia. W roku 2002 do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, na wniosek b. Ministra Gospodarki, został wprowadzony nowy zawód kucharz małej gastronomii – symbol cyfrowy zawodu 512 [05]. Osoby z takim wykształceniem będą m. in. pracować w gastronomii turystycznej, niekoniecznie w hotelach, lecz np. w barach szybkiej obsługi bądź w sezonowych jadłodajniach regionalnych.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu określił podstawę programową kształcenia w zawodzie kucharz małej gastronomii oraz dopuścił do użytku szkolnego w dniu 8 maja 2002 r. przykładowy program nauczania tego zawodu. W roku szkolnym 2002/2003 kształcenie w nowym zawodzie, w 2-letnich zasadniczych szkołach zawodowych, podjęło około 10 tysięcy młodzieży.

B. Ministerstwo Gospodarki, jako współpracujące przy realizacji zadania, wspomagało proces kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych, koncentrując swoje działania w roku 2002 na monitorowaniu efektów kształcenia oraz na poprawie jakości procesu kształcenia kadr na poziomie średnim i wyższym, w tym między innymi:

- zleciło opracowanie pracy badawczej pt. „Rynek pracy w sektorze usług turystycznych. Analiza popytu i podaży”, której celem było określenie efektów kształcenia i analiza przydatności zawodowej absolwentów jako formy monitoringu skuteczności kształcenia kadr dla turystyki,
- zorganizowało i przeprowadziło przy współpracy MENiS, dwie konferencje (jedna dla dyrektorów placówek kształcących na poziomie średnim, druga zaś dla szkół wyższych) z udziałem branży tj. przedstawicieli rynku pracy,
- zorganizowało i przeprowadziło konkurs Ministra Gospodarki na najlepszą pracę magisterską dotyczącą problematyki gospodarki turystycznej, dotyczący doskonalenia jakości kształcenia na poziomie wyższym,
- współdziałało w realizacji i dofinansowało konkurs wiedzy hotelarskiej imienia L. Wellmanna, jako formę szkolenia i doskonalenia zawodowego uczniów i nauczycieli szkół hotelarskich,
- współdziałało przy realizacji szkoleń skierowanych do wykładowców przedmiotów zawodowych w szkołach hotelarskich działając na rzecz poprawy jakości procesu kształcenia kadr dla turystyki.

Upowszechniając rozwój turystyki, także wśród dzieci i młodzieży, b. Ministerstwo Gospodarki wsparło następujące przedsięwzięcia:

- szkolenia i kursy adresowane do nauczycieli w zakresie doskonalenia umiejętności organizacji turystyki szkolnej, a także umożliwiające podniesie kwalifikacji poprzez

zdobycie uprawnień np. kierownika obozu wędrownego, opiekuna szkolnego koła PTSM, organizatora turystyki,

- szkolenie kadr społecznych działających w obszarze rozwoju, upowszechniania i propagowania różnych form turystyki kwalifikowanej,
- zakup nowych wydawnictw i utrzymanie zbiorów bibliotecznych, czytelni oraz pracowni krajoznawczych, które od lat służą kształceniu i doskonaleniu zawodowemu, a także poszerzaniu wiedzy na temat gospodarki turystycznej.

W ramach szkolenia i doskonalenia zawodowego kadr dla turystyki w roku 2002 dofinansowano 71 przedsięwzięć, w których uczestniczyło blisko 5 tysięcy osób.

2.5. Koordynowanie i pomoc w opracowywaniu programów poprawy bezpieczeństwa, z uwzględnieniem bezpieczeństwa turystów, w tym młodzieży i turystów zagranicznych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, jako wykonawca zadania, podejmowało działania polegające na koordynowaniu programów poprawy bezpieczeństwa i pomocy przy ich opracowywaniu przez jednostki podległe oraz Urzędy Wojewódzkie i Marszałkowskie z uwzględnieniem bezpieczeństwa turystów, w tym młodzieży i turystów zagranicznych. Zadania te realizowane były bez nakładów finansowych ze strony Ministerstwa.

W Komendzie Głównej Policji opracowano dwa ogólnopolskie programy prewencyjne: „Bezpieczna Woda” i „Bezpieczne Wakacje – 2002”. Głównym celem programu „Bezpieczna Woda” jest budowa zintegrowanego systemu współdziałania na rzecz bezpieczeństwa i ochrony środowiska wodnego. W realizację tego przedsięwzięcia zaangażowane były w ramach swoich kompetencji : administracja rządowa i samorządowa szczebla wojewódzkiego oraz powiatowego, a także administracja zespolona działająca na rzecz środowiska wodnego, jak Inspektoraty Ochrony Środowiska. Program „Bezpieczne Wakacje – 2002 r.” realizowany był m.in. poprzez: kontrolę miejsc zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży pod względem przeciwpożarowym i sanitarnym oraz kontrolę stanu technicznego obiektów, kontrolę punktów sprzedaży alkoholu i miejsc gromadzenia się osób zażywających środki odurzające. Inicjowano także i podejmowano wspólne działania z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych, oświatowych i organizacji młodzieżowych na rzecz zapewnienia bezpiecznego wypoczynku letniego dzieci i młodzieży poprzez zminimalizowanie potencjalnego niebezpieczeństwa i zagrożeń, na jakie narażone są dzieci i młodzież w tym okresie.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa podróżnym przeprowadzono ogólnokrajowe działania pn. „Autobus”, które objęły m.in. sprawdzanie stanu technicznego autokarów , czasu pracy i odpoczynku oraz stanu trzeźwości kierowców.

Mając na uwadze bezpieczeństwo turystów zagranicznych objęto działaniami profilaktycznymi zorganizowane grupy turystyczne przyjeżdżające z rejonów, gdzie istnieją poważne konflikty i zagrożenia terroryzmem, np. z Izraela w celu bezpiecznego ich pobytu w Polsce.

Komenda Główna Policji ściśle współpracując z Polskimi Kolejami Państwowymi oraz Strażą Ochrony Kolei centralnie koordynowała działania służące poprawie stanu bezpieczeństwa na obszarach kolejowych w całym kraju, traktując priorytetowo bezpieczeństwo obcokrajowców podczas podróży pociągami.

Komenda Główna Policji poprzez Ministerstwo Spraw Zagranicznych przekazała do dyspozycji placówek dyplomatycznych następujące broszury prewencyjne, wydane w czterech językach (polskim, angielskim, francuskim i niemieckim) : „Bezpieczeństwo osobiste”, „Bezpieczeństwo podczas jazdy samochodem”, „Bezpieczeństwo w podróży” oraz „Poruszając się po polskich drogach w podróży”.

Jednym z działań mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa turystów zagranicznych przebywających i wypoczywających w naszym kraju była inicjatywa podjęta przez Polską Organizację Turystyczną we współpracy z Komendą Główną Policji oraz b.Ministerstwem Gospodarki, polegająca na uruchomieniu w roku 2002 tzw. telefonu bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych, przebywających w naszym kraju. „Awaryjny telefon turystyczny” funkcjonował od 1 lipca do 15 października 2002r. w Biurze Służby Prewencyjnej Komendy Głównej Policji, a głównym zadaniem osób z biegłą znajomością języka angielskiego i niemieckiego obsługujących telefon, było udzielanie pomocy w nagłych wypadkach. Ze względu na szeroki i pozytywny oddźwięk funkcjonowania telefonu (bezpłatnego) planowane jest kontynuowanie tej inicjatywy z rozszerzeniem o język rosyjski.

Wojewodowie i Marszałkowie województw, jako współpracujący przy realizacji tego zadania, udzielili informacji (piętnastu wojewodów i czterech marszałków województw) z których wynika, iż zadania związane z bezpieczeństwem turystów były realizowane najczęściej tylko przez Policję.

Wojewodowie w większości wypadków podejmują działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa turystów realizując jedynie przepisy ustawy o usługach turystycznych, najczęściej poprzez kontrolę działalności organizatorów usług turystycznych oraz kontrolę jakości bazy noclegowej. W części województw działania zmierzające do poprawy stanu bezpieczeństwa turystów łączone są ze wzmożeniem kontroli obiektów turystycznych przez służby, inspekcje i straże, zwłaszcza w okresie letniego sezonu turystycznego.

W dwóch województwach podjęto działania, które można uznać za próbę tworzenia i realizowania regionalnego programu poprawy bezpieczeństwa turystów. W Województwie Warmińsko-Mazurskim dla przewyciężenia negatywnych zjawisk związanych ze wzrostem przestępczości i patologii społecznej stworzono wojewódzki „Program poprawy bezpieczeństwa wypoczynku na Warmii i Mazurach - Poprawianie bez utrudniania”, dzięki któremu odnotowano zmniejszenie liczby zdarzeń mających negatywny wpływ na stan bezpieczeństwa. W Województwie Zachodniopomorskim, Wydział Zarządzania Kryzysowego, Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna i Wydział Prewencji Komendy Wojewódzkiej prowadzili wspólnie z samorządami różnych szczebli, Urzędem Morskim, a także organizacjami pozarządowymi i fundacjami szeroką akcją zmierzającą do poprawy stanu bezpieczeństwa turystów, zwłaszcza w okresie przygotowawczym do sezonu turystycznego. Uznając, iż bezpieczeństwo jest najważniejszym kryterium atrakcyjności oferty turystycznej, dla lepszej ochrony turystów przed kradzieżami od lipca 2002r. wprowadzono „Certyfikaty Bezpieczeństwa” dla obiektów turystycznych.

B. Ministerstwo Gospodarki, w ramach realizacji zadań, których celem jest poprawa bezpieczeństwa turystów, dofinansowało w roku 2002 wytyczenie i konserwację około 10.630 km szlaków turystycznych w wysokości 1.171 tys. zł. Należy podkreślić, iż środki budżetu państwa stanowiły do 70% całości kosztów zadań w tym zakresie.

Zorganizowano też, wspólnie z Zarządem Głównym PTTK, forum dyskusyjne na temat szlaków turystycznych, którego przedmiotem były przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem bezpieczeństwa turystów na szlakach turystyki kwalifikowanej.

Ponadto, działania b. Ministerstwa Gospodarki w zakresie dofinansowania inwestycji sanitarnych, grzewczych, proekologicznych oraz urządzeń dla niepełnosprawnych, realizowanych w obiektach ogólnodostępnych, służących zwłaszcza turystyce dzieci i młodzieży (o czym poinformowano na str.7 „Informacji...”, w pierwszym akapicie od góry), wpłynęły także na poprawę stanu bezpieczeństwa tych obiektów.

2.6. Opracowanie i wdrożenie programu ułatwień w zakresie obsługi turystów i organizatorów przyjazdów do Polski.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie ułatwień dla turystów i grup zorganizowanych podczas przekraczania granicy państwowej, podjęło następujące działania:

- Wydane zostało Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. Nr 96, poz. 862), dostosowujące zasady kontroli granicznej przeprowadzanej przez Straż Graniczną do obowiązujących przepisów w Unii Europejskiej. Rozporządzenie określa zakres kontroli granicznej oraz stopień jej szczegółowości, a także jej formę uproszczoną oraz zakres i okoliczności, w których może być dokonywana, a w szczególności:
  - dokonywanie poza kolejnością odpraw autobusów rejsowych oraz przewożących dzieci i młodzież, osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych,
  - dokonywanie kontroli granicznej podróżujących autobusami rejsowymi, stosowanie kontroli uproszczonej w sytuacjach wydłużonego oczekiwania na przekroczenie granicy państwowej,
  - odstąpienie od wykonywania niektórych czynności (nie zamieszczanie odcisku stempla kontrolerskiego na dokumentach obywateli RP uprawniających do przekroczenia granicy państwowej),
  - stosowanie wrywkowej kontroli granicznej wobec osób, przekraczających granicę jednostkami sportowo – żeglarskimi, odbywającymi rejsy po Morzu Bałtyckim bez zawijania do portów obcych,
  - odstąpienie od kontroli granicznej lub dokonywanie jej w sposób ograniczony m.in. wobec członków załóg i osób podróżujących polskimi statkami handlowymi, pasażerskimi i specjalnymi między portami polskimi oraz po Morzu Bałtyckim bez zawijania do obcych portów.
- W czerwcu 2002r. Dyrektor Zarządu Granicznego Komendy Straży Granicznej wydał polecenie komendantom granicznych placówek kontrolnych stosowania następujących zasad postępowania zmierzających do usprawnienia kontroli granicznej w czasie sezonu turystycznego:
  - prowadzenie odpraw autokarów na wyznaczonych pasach ruchu, z uwzględnieniem rejsów autobusów linii regularnych,
  - kierowanie dodatkowych funkcjonariuszy Straży Granicznej do kontroli autobusów w okresach nasilonego ruchu granicznego,
  - wyposażenie kontrolerów dokonujących odpraw autokarów w mobilne urządzenia do kontroli granicznej,

- stosowanie kontroli uproszczonej w przypadku dużego nasilenia ruchu granicznego,
- zapewnienie w pierwszej kolejności obsady stanowisk kontrolnych przy wjazdach,
- ścisłe współdziałanie ze Służbą Celną oraz służbami granicznymi strony sąsiedniej w zakresie usprawniania wspólnych odpraw granicznych,
- informowanie o czasie oczekiwania na przekroczenie granicy państwowej w przejściach granicznych.

W celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom w zakresie transportu drogowego, którego odzwierciedleniem była seria wypadków polskich autokarów za granicą, Zastępca Komendanta Głównego Straży Granicznej w dniu 17 lipca 2002 r. wydał komendantom granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej polecenie podjęcia wzmożonej kontroli stanu technicznego pojazdów przewożących osoby oraz kontroli posiadania licencji i zezwoleń na wykonywanie transportu drogowego, a także podjęcia działań zmierzających do znacznego skrócenia oczekiwania na kontrolę graniczną autobusów przewożących osoby. W szerokim zakresie przeprowadzono kontrolę stanu technicznego pojazdów oraz dokumentację dotyczącą międzynarodowego transportu drogowego osób.

W roku 2002 Straż Graniczna przeprowadziła 4.411 działań o charakterze prewencyjnym, w tym 989 we współdziałaniu z Policją. We wspólnych akcjach uczestniczyło ogółem 30.480 funkcjonariuszy, z czego 20.596 funkcjonariuszy Straży Granicznej i 9.884 funkcjonariuszy Policji.

W roku 2002 przygotowana została „Strategia zintegrowanego zarządzania granicą w latach 2003-2005”. Dokument ten przyjęty został przez Radę Ministrów 27 listopada 2002 r. W związku z realizacją zadań zapisanych tym Programie nastąpiły zmiany w polityce wizowej, jak również budowa nowych i rozbudowa istniejących już przejść granicznych.

W celu usprawnienia odpraw granicznych na odcinku granicy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w roku 2002 na granicznych punktach kontroli zrealizowano następujące działania:

- wyposażono je w specjalistyczny sprzęt komputerowy do szybkiej i skutecznej kontroli dokumentów,
- wprowadzono wspólną, przez funkcjonariuszy Służby Granicznej i Służby Celnej, kontrolę osób i środków transportu,
- rozpoczęto budowę systemu telewizji przemysłowej,
- zlikwidowano szlabany na drogach dojazdowych,
- wprowadzono patrole piesze i zmotoryzowane, których zadaniem jest zapewnienie płynności ruchu granicznego, i porządku publicznego,
- uruchomiono „zielone linie” na przejściach w Gołdapii i Gronowie dla podróżnych nie posiadających towarów do oclenia,
- utworzono dodatkowy pas kontroli granicznej w Gronowie na kierunku wjazdowym do RP.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych podjęło następujące działania w zakresie ruchu osobowego:

- realizację polskiej polityki wizowej w sposób ułatwiający cudzoziemcom przyjazdy do Polski (również w celach turystycznych), tj. upraszczanie i przyspieszanie procedur

wizowych, mimo narastających w tej dziedzinie rygorów wynikających z ogólnej sytuacji politycznej na świecie, szczególnie po wydarzeniach z 11 września 2001r. i wybuchu konfliktu w Iraku,

- pomoc obywatelom polskim wyjeżdżającym za granicę, zarówno informacyjną (coroczna edycja informatora „Polak za granicą”), jak i merytoryczną, opiekuńczą i finansową realizowaną przez polskich konsulów.

2.7. Monitorowanie sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym.

Polska Organizacja Turystyczna przygotowała i wydała w roku 2002 opracowanie dotyczące rynków zagranicznych, na których prowadzi swoje działania promocyjne na rzecz turystyki przyjazdowej do Polski. Materiał ten zawiera zarówno informacje dotyczące rynków zagranicznych objętych jak i nie objętych działalnością ośrodków zagranicznych POT. Informacje zawarte w opracowaniu oparte są na badaniach własnych ośrodków, informacji ze źródeł narodowych organizacji turystycznych oraz analiz statystycznych. Celem tego opracowania jest przede wszystkim dostarczenie informacji marketingowych dla polskiej branży turystycznej zajmującej się organizacją przyjazdów turystów do Polski, ale także wskazanie samorządom terytorialnym i prezydentom miast kierunku rozwoju produktu turystycznego na swoich terenach, który ma szansę sprzedaży na rynkach zagranicznych.

Dzięki szerszemu włączeniu się Wydziałów Ekonomiczno – Handlowych Ambasad RP w zadania związane z promocją turystyki, w szczególności na rynkach, gdzie Polska Organizacja Turystyczna nie posiada swoich zagranicznych ośrodków, zostało wzmocnione monitorowanie sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym poprzez dodatkowe zadania z tego zakresu i przekazywanie według właściwości informacji o zachodzących na nich zjawiskach i trendach (m.in. zbieranie informacji statystycznych dotyczących ruchu turystycznego pomiędzy Polską i krajem urzędowania).

2.8. Realizacja strategii promocji turystyki na rynku międzynarodowym i krajowym.

Podstawą realizacji zadań promocyjnych w roku 2002 na rynkach zagranicznych i na rynku krajowym był „Plan działania **Polskiej Organizacji Turystycznej** na 2002 rok”, opracowany na podstawie „Programu działania POT na lata 2001-2004”. Działania podporządkowane były głównie podstawowemu celowi strategicznemu, a mianowicie upowszechnianiu wizerunku Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie pod względem kulturowym i przyrodniczym.

W roku 2002 Polska Organizacja Turystyczna zasięgiem swojego działania obejmowała następujące grupy rynków:

- rynek krajów sąsiednich (niemiecki, ukraiński, rosyjski, czeski),
- rynek ważniejszych krajów europejskich (austriacki, belgijski, duński, francuski, fiński, holenderski, irlandzki, norweski, szwedzki, szwajcarski, brytyjski, włoski, węgierski, hiszpański),
- rynek krajów nadbałtyckich,
- rynek ważniejszych krajów zamorskich (amerykański, kanadyjski, japoński, izraelski)
- rynek krajowy.

Efekty zrealizowanych w 2002r. planów działania przez 11 zagranicznych ośrodków Polskiej Organizacji Turystycznej w sposób syntetyczny można ująć następująco :

- zorganizowano:
  - 51 konferencji prasowych dla ponad 3.330 dziennikarzy, przedstawicieli branży turystycznej i przewoźników,
  - 176 seminariów turystycznych dla prawie 11.800 osób,
  - 30 warsztatów roboczych dla 201 przedstawicieli polskich biur podróży,
  - podróże studyjne do Polski dla 376 dziennikarzy i reporterów ekip telewizyjnych, dla 295 przedstawicieli touroperatorów i agentów turystycznych oraz dla 310 VIP,
  - 74 imprezy promocyjne turystyki polskiej dla ok. 13.059 cudzoziemców oraz współorganizowano 206 podobnych imprez,
- 122 touroperatorów po raz pierwszy wprowadziło do swoich katalogów polską ofertę turystyczną, a 63 ją rozszerzyło,
- wydano 24 tytuły publikacji o łącznym nakładzie ponad 558.350 egzemplarzy oraz 4 tytuły CD-ROM o nakładzie ok. 2.540 egzemplarzy, a także ponad 17.000 plakatów,
- w prasie zagranicznej ogólnokrajowej ukazało się: 349 ogłoszeń w 137 tytułach prasy konsumenckiej, 66 ogłoszeń w 52 tytułach prasy branżowej, 45 ogłoszeń w 44 tytułach prasy specjalistycznej.

Należy podkreślić starania Polskiej Organizacji Turystycznej o poszerzenie działalności promocyjnej poprzez uzyskanie dostępu do prasy, radia i telewizji zagranicznych z informacją o Polsce, co dało szacunkową wartość tych usług 23 mln Euro.

Około 1.440 tys. Euro to środki zaangażowane przez różne podmioty współfinansujące działania promocyjne wspólnie z Ośrodkami POT (biura podróży, przewoźnicy, regiony, itp.). Zadaniem wszystkich tych działań było ukazanie nowego wizerunku Polski, przedstawienie bogactwa polskiej kultury, historii, atrakcji turystycznych, interesującej przyrody. Ośrodki promowały Polskę jako kraj przyjazny i bliski, kraj dynamicznych przemian i rozwoju, będący w ostatnim etapie okresu przygotowawczego do wstąpienia do Unii Europejskiej.

W celu wzmocnienia działań promocyjnych Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie na rynkach Dalekiego Wschodu oraz USA i Ameryki Południowej podpisany został w roku 2002 przez Ministrów odpowiedzialnych za turystykę krajów Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Czechy, Węgry i Słowacja) Protokół określający kierunki przyszłych działań w obszarze współpracy turystycznej, na bazie którego Narodowe Organizacje Turystyczne będą uzgadniały szczegóły współpracy dotyczące m.in. wspólnych produktów turystycznych krajów V-4 na ww. rynki. Opracowane trasy wycieczek łączonych dla grup obejmujące Polskę, Czechy, Słowację i Węgry będą promowane w 2003 r. przede wszystkim na rynku japońskim, ale także na rynku USA, chińskim i brazylijskim.

W 2002 roku Polska Organizacja Turystyczna współdziałała także w ramach programów promocyjnych w Hiszpanii (Rok Polski w Hiszpanii w I połowie 2002 r.) i Danii (z racji prezydencji tego kraju w UE – w II połowie 2002 r.), a także w programie Roku Polskiego w Austrii.

Mając na uwadze promocję Polski jako kraju turystyki biznesowej i zwiększenia liczby imprez kongresowych, konferencji, targów i przyjazdów motywacyjnych, w strukturze POT utworzona została i rozpoczęła działalność wyspecjalizowana jednostka pod nazwą Biuro Kongresów – Polska (Convention Bureau of Poland), której cele będą realizowane poprzez :

- budowanie wizerunku Polski jako kraju atrakcyjnego w obszarze turystyki biznesowej dla podmiotów zagranicznych,
- przygotowanie wieloletniego programu rozwoju i promocji turystyki biznesowej w Polsce,
- skoordynowanie i wspieranie partnerskich działań podejmowanych przez samorządy, organizacje społeczne i podmioty gospodarcze w tym zakresie,
- pozyskiwanie sojuszników i środków finansowych do realizowania w/w zamierzeń, prowadzenie analiz, badań rynku i szkoleń.

W działaniach na rynku krajowym główny nacisk położony został na promocję regionów, zwłaszcza w zakresie turystyki weekendowej i poza sezonowej. W szczególności promowane były produkty konkurencyjne dla rynków zagranicznych, które mogą się przyczynić do wzrostu uczestnictwa w turystyce krajowej i wypoczynku.

Podjęmowane były także aktywne działania mające na celu powoływanie dalszych Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych i tworzenie trójstopniowego, spójnego systemu rozwoju i promocji turystyki, opartego na Polskiej Organizacji Turystycznej oraz strukturach regionalnych i lokalnych. W sumie w 2002r. zarejestrowano 4 Regionalne i 9 Lokalnych Organizacji Turystycznych. W trakcie rejestracji jest dalszych 5 Regionalnych i 10 Lokalnych Organizacji Turystycznych. Rozpoczęto także proces powoływania miejskich convention bureau.

W roku 2002 Polska Organizacja Turystyczna przygotowała ogólnopolską kampanię reklamową na rynku krajowym pod hasłem „Polska wzywa !”, której celem jest aktywizacja turystyki krajowej, zwłaszcza krótkich wyjazdów. Przygotowano także ogólnokrajową kampanię promocyjną regionów, która nie została wdrożona z powodu braku środków finansowych.

W ramach Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych zainicjowano tworzenie grup markowych, zrzeszających partnerów zainteresowanych działaniem na rzecz tworzenia markowych produktów turystycznych. W celu tworzenia, rozwoju i promocji produktów na obszarach przygranicznych Polska Organizacja Turystyczna włączyła się aktywnie do współpracy z Forum Euroregionów.

Przy aktywnym wsparciu ze strony państwa działalności promocyjnej regionów, będzie możliwy do osiągnięcia, w latach 2002 – 2006 wzrost podróży krajowych w średnim tempie rocznym w granicach 3,6 %. Mając to na uwadze, Polska Organizacja Turystyczna we ścisłej współpracy z Urzędami Marszałkowskimi rozpoczęła pierwszą krajową kampanię promocyjną Polski jako marki turystycznej. Jej celem będzie promocja turystyki na rynku krajowym i zwiększenie uczestnictwa Polaków w turystyce krajowej i wypoczynku.

Zainicjowano działania dotyczące powstania Banku Produktów Turystycznych. Przygotowano jego koncepcję oraz ogólne założenia. Opracowano ankietę skierowaną do regionów w sprawie weryfikacji produktów turystycznych, która została rozpowszechniona na krajowych targach turystycznych. Zorganizowano spotkanie w sprawie koncepcji cyklu seminariów na temat kształtowania produktu turystycznego oraz przygotowano materiały do prezentacji BPT w czasie seminariów w regionach wraz z bazą adresową uczestników takich seminariów.

Kluczową sprawą dla promocji turystyki krajowej jest informacja turystyczna. Biorąc to pod uwagę Polska Organizacja Turystyczna przystąpiła do tworzenia ujednoczonego

systemu informacji turystycznej. Podjęte zostaną działania mające na celu uporządkowanie krajowego systemu informacji turystycznej (inventaryzacja i standaryzacja punktów „it”, opracowanie wzorcowego punktu „it”). W wyniku przetargu wybrany został operator internetowego systemu informacji turystycznej Polski do wdrożenia całego systemu, przy wsparciu samorządu terytorialnego.

W ramach wspierania przedsiębiorców branży turystycznej b. Ministerstwo Gospodarki wydatkowało ze środków na promocję eksportu kwotę 389.000 zł. w formie refundacji kosztów udziału w targach za granicą, udziału w zagranicznych misjach gospodarczych oraz dofinansowania kosztów organizacji konferencji. Ponadto, ze środków na promocję eksportu sfinansowano, realizowane w ramach programów promocji poszczególnych Wydziałów Ekonomiczno – Handlowych, różnego rodzaju projekty takie jak: organizacja stoisk informacyjnych na targach, współorganizacja misji gospodarczych, seminariów, warsztatów, konferencji oraz rozpowszechniania materiałów promocyjnych. Na te cele wydatkowano około 300.000 zł. Należy dodać, że możliwości i zasady dofinansowania są przedstawione w internecie na stronach Ministerstwa Gospodarki i powszechnie dostępne dla zainteresowanych.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, jako współpracujące przy realizacji zadania, przeprowadziło w roku 2002 szereg działań, których celem było kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków za granicą. Wszelkie działania realizowane przez Ministerstwo, ambasady, konsulaty i Instytuty Polskie miały na celu umacnianie za granicą pozytywnego wizerunku Polaków i Polski, a w szczególności w 2002r. adresowane były do państw „15”, zgodnie z Programem Ramowym Procesu Akcesji RP do UE. Do tych działań należy zaliczyć :

- wizyty studyjne polityków, dziennikarzy i innych liderów opinii publicznej,
- działania poprzez media i internet,
- seminaria, konferencje, wykłady,
- publikacje i dystrybucję wielojęzycznych materiałów promocyjnych,
- wydarzenia kulturalne wykorzystywane dla celów promocji,
- promocja gospodarcza – targi, prezentacje regionalne i branżowe, misje gospodarcze, itp.

Nawiązanie w 2002 r. bliższej współpracy pomiędzy MSZ i POT (polityka wydawnicza, wspólne przedsięwzięcia jak np. Europea hotographers focus on Poland, wizyty studyjne) oraz placówek z ośrodkami zagranicznymi POT (współdziałanie przy dużych przedsięwzięciach promocyjnych jak np. Rok Polski w Szwecji) pozwoliło na wzmocnienie działań promocyjnych i uwypuklenie obrazu Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie. Szczególną rolę w promocji turystycznej Polski odgrywały placówki RP w krajach nie należących do UE, gdzie POT nie posiada własnych przedstawicielstw. Właśnie w tych państwach działania wspierające turystykę przyjazdową do Polski odbywały się dzięki bezpośredniemu zaangażowaniu polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych.

3. Rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie

3.1. Prowadzenie badań statystycznych turystyki, doskonalenie narzędzi badawczych

B.Ministerstwo Gospodarki i Główny Urząd Statystyczny realizując zadanie polegające na prowadzeniu badań statystycznych turystyki oraz doskonaleniu narzędzi

badawczych kontynuowały prowadzenie badań statystycznych turystyki zgodnie z Rządowym Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2002 oraz prace w zakresie doskonalenia narzędzi badawczych.

Główny Urząd Statystyczny wykonał następujące badania :

- Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie,
- Turystyka i wypoczynek,
- Ruch graniczny.

B. Ministerstwo Gospodarki zleciło wykonanie następujących prac:

- Infrastruktura turystyczna,
- Turystyka zagraniczna,
- Aktywność turystyczna Polaków,
- Koniunktura na rynku usług turystycznych,
- Informatyczna baza danych TRAPER – Sektor turystyki, definicje, analizy, dane liczbowe i prognozy.

Wyniki uzyskane z wyżej wymienionych badań stanowią bazę źródłową dla szczegółowych analiz dotyczących turystyki krajowej, turystyki przyjazdowej i wyjazdowej, są wykorzystywane w bieżącej pracy Ministerstwa i innych instytucji, w tym Polskiej Organizacji Turystycznej. Dzięki cykliczności badań możliwa jest obserwacja wieloletnich trendów, co m.in. wykorzystuje się do planowania prac w administracji rządowej i samorządowej związanej z turystyką, do oceny realizacji strategii rozwoju turystyki, planowania polityki promocyjnej itd.

Badanie wydatków turystów służy ponadto do oszacowania wpływów z turystyki przyjazdowej i wykonania analiz na potrzeby rachunku satelitarnego turystyki. Wyniki prac badawczych w zakresie statystyki turystyki są opracowywane i przekazywane do międzynarodowych organizacji zajmujących się statystyką turystyki, zwłaszcza WTO i Eurostat. Na podstawie tych informacji organizacje przygotowują corocznie liczne publikacje. Opublikowane wyniki z badań zostały szeroko upowszechnione wśród organów administracji rządowej i samorządowej, branży turystycznej, placówek średniego i wyższego szkolnictwa, kształcących kadry dla turystyki.

B. Ministerstwo Gospodarki ściśle współpracowało z GUS-em przy opracowywaniu projektów badań do Rządowego Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na kolejne lata, dbało o uwzględnianie problemów i specyfiki rynku turystycznego w zapisach Polskiej Klasyfikacji Działalności oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Ważnym elementem współpracy w roku 2002 były spotkania dotyczące dostosowania sposobu zbierania oraz prezentacji informacji statystycznych do wymagań UE zawartych w Dyrektywie 95/57/WE w sprawie zbierania informacji statystycznych w dziedzinie turystyki i Decyzji Komisji 1999/34/WE dotyczącej procedur wdrażania przepisów ww. Dyrektywy.

We ściślejszej współpracy z GUS-em, w ramach doskonalenia sposobów pozyskiwania danych oraz zwiększenia liczby i jakości informacji niezbędnych do planowania prac w zakresie zarządzania gospodarką turystyczną, zlecono prace związane ze sporządzeniem rachunku satelitarnego turystyki dla Polski. W ramach tego zadania wykonano raport pt. „Rachunek satelitarny turystyki dla Polski”. Sporządzenie rachunku satelitarnego turystyki umożliwiło uzyskanie wyników charakteryzujących gospodarkę turystyczną w powiązaniu jej z innymi działami gospodarki narodowej.

Należy dodać, że niezależnie od badań przeprowadzonych na zlecenie b. Ministerstwa Gospodarki również Polska Organizacja Turystyczna zlecała i opracowywała badania z zakresu turystyki.

Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach.

Urzędy Wojewódzkie w ramach realizacji zadań, wynikających z ustawy o usługach turystycznych, monitorowały w 2002 r. rozwój i jakość usług hotelarskich, przewodnictwa turystycznego i pilotażu wycieczek, a także organizowania imprez turystycznych.

W zakresie monitorowania usług hotelarskich podejmowano następujące działania:

- kontynuowano zaszeregowywanie do rodzajów i kategorii obiektów hotelarskich, jednocześnie dokonując ocen obiektów w zakresie spełniania wymagań ustawy o usługach turystycznych, przepisów budowlanych, przeciwpożarowych, sanitarnych,
- dokonywano kontroli obiektów hotelarskich - w wypadkach stwierdzenia nieprawidłowości informowano o obowiązujących przepisach, wnoszono o usunięcie uchybień, za popełnione wykroczenia nakładano mandaty karne, kierowano do sądu wnioski o ukaranie,
- prowadzono stałą współpracę z Wojewódzkimi Inspektoratami Inspekcji Handlowej, Wojewódzkimi Stacjami Epidemiologiczno-Sanitarnymi, Powiatowymi Komendami Państwowej Straży Pożarnej,
- wdrożono internetowy system ewidencji obiektów hotelarskich.

W zakresie monitorowania pracy pilotów i przewodników:

- potwierdzano i nadawano uprawnienia pilotom wycieczek i przewodnikom turystycznym, potwierdzano i egzaminowano znajomość języka obcego, prowadzono ewidencje pilotów wycieczek i przewodników turystycznych,
- kontrolowano osoby wykonujące zadania przewodników turystycznych, pilotów wycieczek, w razie konieczności podejmowano działania interwencyjne,
- wydawano upoważnienia do prowadzenia szkoleń dla kandydatów na pilotów wycieczek, przewodników turystycznych, prowadzono ewidencje i kontrole ośrodków szkolących.

W zakresie monitorowania działalności prowadzonej przez organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych :

- wydano 519 zezwoleń na prowadzenie w/w działalności gospodarczej i eliminowano z rynku nieuczciwych przedsiębiorców organizujących imprezy turystyczne, poprzez cofanie (167) i ograniczanie im zezwoleń,
- przeprowadzano kontrole organizatorów turystyki i pośredników turystycznych pod kątem przestrzegania wymogów ustawy, monitorowano formy i wysokości posiadanych przez nich zabezpieczeń finansowych,
- podejmowano w razie konieczności bezpośrednie działania interwencyjne, występowano na drogę sądową w sprawach przeciwko osobom prowadzącym działalność w zakresie świadczenia usług turystycznych bez zezwolenia bądź pomimo jego cofnięcia,
- udzielano informacji o organizatorach turystyki i pośrednikach turystycznych, adresach, numerach telefonów, dokumentach niezbędnych do uzyskiwania odszkodowania oraz o zakresie posiadanych gwarancji finansowych.

Wykorzystując kompetencje ustawowe, **b.Minister Gospodarki** oraz Wojewodowie, poprzez kontrole mające na celu ocenę działalności prowadzonej przez podmioty świadczące usługi turystyczne, decyzje wydawane w indywidualnych sprawach, monitorowali jakość usług turystycznych w województwach. B. Ministerstwo Gospodarki poprzez prowadzenie

centralnego rejestru zezwoleń (CRZ) monitorowało legalność działalności przedsiębiorców, m.in. poprzez analizowanie informacji o ograniczeniu zakresu, cofnięciu zezwolenia, terminu upływu zabezpieczeń finansowych.

Przeprowadzano ponadto szereg działań mających na celu poprawę jakości usług turystycznych i zwiększenia ich konkurencyjności. Poprzez organizowanie na szczeblu lokalnym i ogólnopolskim spotkań konsultacyjnych, szkoleń z zakresu przepisów prawnych regulujących problematykę świadczenia usług turystycznych, udział w targach turystycznych, których odbiorcami byli między innymi przedsiębiorcy świadczący usługi turystyczne, przedstawiciele organów samorządu terytorialnego oraz turystycznego samorządu gospodarczego wpływało na podnoszenie jakości świadczonych usług turystycznych, w szczególności w aspekcie bezpieczeństwa i ochrony konsumentów usług turystycznych.

Jednym z narzędzi monitorowania rozwoju infrastruktury turystycznej w układzie regionalnym przez b. Ministerstwo Gospodarki było zlecenie przeprowadzenia badania statystycznego dotyczącego infrastruktury turystycznej, zwłaszcza zbadania obiektów noclegowych indywidualnego zakwaterowania (kwatery agroturystyczne i pokoje gościnne), będących w ewidencji gmin oraz wtórne opracowanie informacji na temat turystyki polskiej w układzie regionalnym. Z badań tych wynika, że wzrasta liczba obiektów noclegowych w Polsce, chociaż zmiany w liczbie obiektów są różne dla różnych grup. Najbardziej wzrosła liczba hoteli i moteli, natomiast spadek odnotowano w liczbie ośrodków wczasowych i pensjonatów.

3.3. Wspieranie udziału Polski w międzynarodowych projektach związanych z wdrożeniem nowoczesnych technologii w turystyce.

Komitet Badań Naukowych (KBN), jako wykonawca zadania, dofinansowywał koszty ponoszone przez jednostki ze środków krajowych w związku z realizacją projektu w ramach 5. Programu Ramowego Unii Europejskiej (IST-2001-32336 REGEO) pn. „Multimedialny system informacji przestrzennej dla wspomagania rozwoju obszarów wiejskich poprzez promowanie ekoturystyki”.

Komitet Badań Naukowych przyjął w 2002r. do realizacji i finansowania projekty badawcze powiązane tematycznie z Rządowym Programem. Są to następujące zadania:

- Wykorzystanie danych teledetekcyjnych do opracowania map dla potrzeb promocji agroturystyki na obszarach powiatów i gmin w aspekcie integracji z Unią Europejską.
- Wpływ dochodu ze sprzedaży usług turystycznych w gospodarstwach wiejskich na poziom ich wyposażenia i infrastrukturę oraz kierunki rozwoju.
- Model organizacji wirtualnej przedsiębiorstw turystycznych.
- Determinanty i kształtowanie produktu atrakcji turystycznych.
- Wykorzystanie obrazu satelitarnego jako podkładu do turystyczno-topograficznej mapy obrazowej Biebrzańskiego Parku Narodowego.
- Współpraca i integracja w turystyce w Euroregionie Nysa w perspektywie członkostwa w UE.
- Możliwości i kierunki zagospodarowania turystycznego doliny Odry. Projekt celowy zamawiany, którego wnioskodawcą był Minister Środowiska.

Ponadto, ze środków budżetu nauki dofinansowana została działalność statutowa jednostek naukowych, których prace badawcze służą także wspieraniu działań na rzecz rozwoju turystyki.

3.4. Rozwój systemów informacji turystycznej.

W roku 2002 **Polska Organizacja Turystyczna** podjęła działania mające na celu opracowanie i wdrożenie narodowego systemu informacji turystycznej w Polsce. W ramach tych działań realizowano następujące zadania:

- powołany został w POT Zespół do Spraw Informacji Turystycznej, którego zadaniem było m.in. opracowanie zasad funkcjonowania narodowego systemu. W wyniku prac Zespołu opracowana i wydana została broszura „Polski system informacji turystycznej”, zawierająca podstawowe założenia funkcjonowania systemu. Opracowano i przyjęto do stosowania nowy znak graficzny „it”,
- rozesłano ankiety dotyczące punktów i centrów „it” do wszystkich powiatów w Polsce w celu zinventaryzowania istniejącej sieci „it”. Przygotowano koncepcję wiodących centrów informacji turystycznej w regionach, która realizowana będzie w roku 2003,
- w celu przygotowania kadr informacji turystycznej przeprowadzono szkolenia w 14 województwach. W sumie wzięło w nich udział ok. 1000 osób,
- podpisano porozumienie o współpracy z firmą Magnus InfoSystem,
- w ramach prac związanych z budową internetowego systemu informacji turystycznej i promocji Polski rozstrzygnięto przetarg nieograniczony na stworzenie projektu tego systemu. Projekt został wykonany zgodnie ze standardami obowiązującymi w krajach UE,
- przygotowano specyfikację istotnych warunków zamówienia i ogłoszony został nowy przetarg nieograniczony na wdrożenie i utrzymanie internetowego systemu zgodnie z projektem,
- w wyniku rozmów z Ministerstwem Infrastruktury w sprawie wprowadzenia do Kodeksu Drogowego turystycznych znaków drogowych i oznakowania tras turystycznych dla zmotoryzowanych wprowadzone zostały trzy nowe znaki ułatwiające dojazd do wybranych atrakcji turystycznych.

III. Nakłady poniesione na realizację zadań w roku 2002.

Nakłady poniesione na realizację zadań uwzględniają nie tylko środki budżetowe lecz także wykazane zarówno przez resorty jak też urzędy marszałkowskie i urzędy wojewódzkie nakłady pozabudżetowe (środki programu Phare, fundusze unijne, środki sponsorów i inne).

Warto także przypomnieć, iż dla realizacji „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...” nie są wydatkowane dodatkowe środki planowane tylko dla potrzeb tego programu, ale środki budżetowe czy też pozabudżetowe planowane w danych resortach czy urzędach, a przyczyniające się do realizacji rozwoju turystycznego regionu, gminy, miasta itp. Wydatki poniesione w roku 2002 wyniosły 420.975 tys. zł na realizację zadań wynikających z *”Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”* i są wyższe od poniesionych w 2001 roku (348.699 tys. zł) o 72.276 tys. zł. Wynika to niewątpliwie z faktu, iż ewidencja tego rodzaju wydatków poniesionych w roku 2001 dotyczyła okresu ośmiu miesięcy, a ponadto w budżetach wielu resortów, urzędów marszałkowskich oraz urzędów wojewódzkich w roku 2001 nie zostały zaplanowane wydatki związane z realizacją programu w takim zakresie jak to miało miejsce w 2002 roku.

Jednocześnie w roku 2001 wykazywano w informacjach niemal wyłącznie wysokość środków budżetowych, natomiast w roku 2002 uwzględniono także informacje dotyczące wykorzystania środków pozabudżetowych na realizację „Rządowego programu...” Świadczyć o tym może struktura poniesionych wydatków przez poszczególnych realizatorów programu. W wydatkach poniesionych przez urzędy wojewódzkie 38,5% ogółu wydatków stanowiły środki z budżetu, natomiast w przypadku urzędów marszałkowskich wskaźnik ten wyniósł 43,5%.

W nakładach poniesionych na realizację programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006 wyodrębniono trzy grupy zadań:

- wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego,
- wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym,
- rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi badawczych.

Struktura (procentowy udział głównych grup wydatków) w wydatkach planowanych i poniesionych w poszczególnych latach przedstawia się następująco:

Rodzaj wydatków	Plan na lata 2001-2002	Wykonanie 2001	Wykonanie 2002	Wykonanie łączne 2001-2002
Ogółem	100%	100%	100%	100%
Nakłady na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego	87%	81,9%	91,3 %	87%
Nakłady na wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym	12%	17,7%	7,3%	12%
Nakłady na rozwój nowoczesnych technologii badań i narzędzi wspierających zarządzanie.	1%	0,4%	1,4%	1%

W latach 2001 i 2002 struktura poszczególnych grup nakładów była różna, ale w rezultacie dwuletnia realizacja „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...” wskazuje, iż struktura poniesionych wydatków planowana na lata 2001-2002 została zachowana.

Realizacja finansowa zadań w latach 2001 i 2002 przedstawiona została w odrębnej tabeli pn. Nakłady poniesione w latach 2001-2002 na realizację zadań wynikających z „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”.

W porównaniu do 2001 roku znacznie wzrosły w roku 2002 nakłady na zadania dotyczące inwestycji infrastrukturalnych i rozwój produktu turystycznego : z 285.773 tys. zł do 385,190,3 tys. zł. Największą pozycję stanowią wydatki na rozwój obiektów sportowych wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych - stanowią one 66,6% całości wydatków poniesionych w dwóch latach na inwestycje

infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego. W tej grupie zadań należy odnotować także fakt wzrostu wydatków w roku 2002 na rozwój infrastruktury turystycznej dla obszarów chronionych o 56.164,1 tys. zł w stosunku do 2001r. W znacznej mierze ten typ wydatków został poniesiony ze środków Funduszy Ochrony Środowiska. Wzrosły także nakłady na rozwój infrastruktury turystycznej, poprawę dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla turystyki - aż o 45.262,4 tys. zł więcej w roku 2002 w porównaniu do 2001r.

Nakłady poniesione w dwóch latach realizacji „Programu...” przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego stanowią 116 % planowanych wydatków na ww. lata.

W roku 2002 nakłady poniesione na wzrost konkurencyjności polskiej oferty turystycznej znacznie spadły w porównaniu do 2001 r. W tej grupie wydatków nakłady na realizację strategii promocji turystyki na rynku międzynarodowym i krajowym stanowią 80,7 % tej grupy wydatków, pomimo, iż w roku 2001 wydatkowano na realizację tego zadania 46.506 tys. zł, a w roku 2002 zaledwie 52,4 % tej kwoty, mianowicie 24.393 tys. zł. Przez dwuletni okres realizacji zadania zostały poniesione nakłady stanowiące 121 % zaplanowanych środków na ten cel.

W wydatkach przeznaczonych na rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie, największą pozycję w roku 2002 stanowiły wydatki poniesione na monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach – 60,7 % ogółem wydatków w tej grupie. Najniższe zaangażowanie wykazuje grupa zadań dotyczących wspierania udziału Polski w międzynarodowych projektach związanych z wdrożeniem nowoczesnych technologii w turystyce. Pomimo znacznego wzrostu nakładów na realizację tego zadania w roku 2002 w porównaniu do 2001 r (wzrost o 4.346,9 tys. zł) osiągnięto poziom 82 % wykonania zaplanowanych środków na lata 2001-2002.

Nakłady, które planowano do poniesienia w latach 2001-2002 wynosiły 653.990 tys. zł, a osiągnięto 769.700 tys. zł, co stanowi 117,7 % planowanych wydatków.

Źródła finansowania zadań „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006” w mln zł.

L.p.	Źródła finansowania	Plan 2001- 2002	Wykonanie 2001 r.*	Wykonanie 2002 r *	Razem wykonanie 2001-2002*	Wskaźnik % wyk.
1.	Ministerstwo Gospodarki	197,65	86,26	175,74	262,00	132,5
	1.1. Środki POT	63,70	39,40	24,40	63,80	100,1
	1.2. Programy nadzorowane przez MG	10,00	10,60	15,00	25,60	256,0
	1.3. Programy wsparcia sektora turystyki, badania.	4,10	1,20	1,50	2,70	65,8
	1.4. Środki na wsparcie inwestycji w turystyce		3,90	0,70	4,60	
	1.5. Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług.	1,85	0,80	4,60	5,40	291,9
	1.6. Programy wsparcia rozwoju regionalnego	118,00	30,36	129,54	159,90	135,5
2.	Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu	435,10	242,30	199,20	441,50	101,5
3.	Ministerstwo Kultury	5,20	1,54	4,96	6,50	125,0
4.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	6,00	9,30	2,20	11,50	191,7
5.	Ministerstwo Środowiska, fundusze ekologiczne	4,00	8,10	27,10	35,20	880,0
6.	Ministerstwo Infrastruktury (jednostki gospodarki morskiej)	1,44	0,04	11,30	11,34	787,5
7..	Komitet Badań Naukowych	1,20	1,20	0,50	1,70	141,6
8.	Jednostki samorządu terytorialnego dla ROT	3,40				
	RAZEM	653,99	348,70	421,00	769,70	117,7

* / nakłady przedstawione w tabeli na realizację zadań uwzględniają nie tylko środki budżetowe ale także nakłady pozabudżetowe (środki programu PHARE, fundusze unijne, środki funduszy ochrony środowiska, sponsorów i inne)

Nakłady poniesione w 2002 r na realizację zadań wynikających z „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”

L.p.	Zadanie	Nakłady w tys. zł.	Realizatorzy			
		Plan na lata 2001 -2002	Wykonanie w roku 2002	Administracja rządowa naczelna i centralna	Urzędy Marszałk.	Urzędy Wojew.
1.	Wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego	569690	385190,3	260865,4	67411,1	56913,8
	1.1. Rozwój turystyki w strategiach władz lokalnych – wsparcie regionów o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej.	700	18756,2	10230,7		8525,5
	1.2. Realizacja przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych	118000	40665,2	4464,0		36201,2
	1.3. Rozwój infrastruktury turystycznej dla obszarów chronionych	4250	72593,1	27120,8	33285,2	12187,1
	1.3.1. Realizacja działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej w parkach narodowych i w leśnych kompleksach promocyjnych w zakresie działalności statutowej i projektów pomocowych.	4000	27120,8	27120,8		
	1.3.2. Opracowanie systemu ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin.	250	45472,3		33285,2	12187,1
	1.4. Uwzględnienie zadań związanych z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki w działaniach podejmowanych przez ministra Kultury i Służbę Ochrony Zabytków.	200	2945,9	2945,9		
	1.5. Realizacja przedsięwzięć mających na celu promocję obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego.	5000	2502,1	2502,1		

	1.6. Uwzględnienie w strategii rozwoju infrastruktury transportowej, poprawy dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla rozwoju turystyki.	1440	45402,4	11276,5	34125,9	
	1.6.1. Opracowanie programu dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki.	1440	45402,4	11276,5	34125,9	
	1.6.2. Opracowanie programu rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki.					
	1.7. Uwzględnienie w pracach resortów aspektu atrakcyjności turystycznej gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk w celu rozwijania funkcji turystyczno – wypoczynkowych		40,0	40,0		
	1.8. Rozszerzenie i skoordynowanie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej i gastronomicznej oraz przetwórstwa żywności i innych usług pozanoclegowych dla turystów, zwiększających dochody ludności wiejskiej, wprowadzenie nowych zadań do programów restrukturyzacji i modernizacji wsi .	6000	2226,0	2226,0		
	1.9. Uwzględnienie wsparcia dla rozwoju obiektów sportowych wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wykorzystywanych przez dzieci, młodzież i osoby niepełnosprawne) .	434100	199233,8	199233,8		
	1.10. Uruchomienie systemu wspierania inwestycji <i>zgodnie z ustawą z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji(Dz. U .Nr 41,poz.363) .</i>		825,6	825,6		
2.	Wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym	76100	30240,8	30240,8		
	2.1. Przegląd aktów prawnych i ich nowelizacja, nowelizacja ustawy o usługach turystycznych i aktów wykonawczych.	300				
	2.2. Wykorzystanie mechanizmów finansowych zawartych w <i>Strategii finansów publicznych i rozwoju gospodarczego, Polska 2000-2010</i> do wspierania rozwoju turystyki.	-				

	2.3. Wzmocnienie sektora usług turystycznych w ramach programów rządowych (wspieranie przedsiębiorczości, wspieranie MSP, promocja na rynkach zagranicznych itp.). 2.3.a. Wzmocnienie pozycji konsumenta usług turystycznych w szczególności w aspekcie pełnej informacji nt. towarów i usług turystycznych oraz warunków zawierania transakcji.	10000	3189,0	3189,0		
	2.4. Wsparcie dla kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych, w szczególności dla wypoczynku dzieci i młodzieży, monitorowanie programów i efektów kształcenia.	1100	1159,5	1159,5		
	2.5. Koordynacja i pomoc w opracowaniu programów poprawy bezpieczeństwa z uwzględnieniem bezpieczeństwa turysty, w tym młodzieży i turystów zagranicznych.		1265,8	1265,8		
	2.6. Opracowanie i wdrożenie programu ułatwień w zakresie obsługi turystów i organizatorów przyjazdów do Polski.	-				-
	2.7. Monitorowanie sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym.	1000	233,5	233,5		
	2.8. Realizacja strategii promocji turystyki na rynku międzynarodowym i krajowym.	63700	24393,0	24393,0		
3.	Rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie.	8200	5543,9	2180,7		3363,2
	3.1. Prowadzenie badań statystycznych turystyki, doskonalenie narzędzi badawczych.	2000	1486,7	1486,7		
	3.2. Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach.	1600	3363,2			3363,2
	3.3. Wspieranie udziału Polski w międzynarodowych projektach związanych z wdrożeniem nowoczesnych technologii w turystyce.	1200	485,9	485,9		
	3.4. Rozwój systemów informacji turystycznej.	3400	208,1	208,1		
	Razem	653990	420975	293286,9	67411,1	60277,0

Nakłady poniesione w latach 2001-2002 na realizację zadań wynikających z „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”

L.p.	Zadanie	Nakłady w tys. zł.				Wskaźnik %
		Plan na lata 2001-2002	Wykonanie 2001 r.	Wykonanie 2002 r.	Razem	
1.	Wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego	569690	285773	385190,3	670963,3	118
	1.1 Rozwój turystyki w strategiach władz lokalnych – wsparcie regionów o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej.	700	2527	18756,2	21283,2	3040
	1.2 Realizacja przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych	118000	25288	40665,2	65953,2	56
	1.3 Rozwój infrastruktury turystycznej dla obszarów chronionych	4250	9029	72593,1	81622,1	2156
	1.3.1. Realizacja działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej w parkach narodowych i w leśnych kompleksach promocyjnych w zakresie działalności statutowej i projektów pomocowych.	4000		27120,8		678
	1.3.2. Opracowanie systemu ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin.	250		45472,3		18189
	1.4 Uwzględnienie zadań związanych z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki w działaniach podejmowanych przez ministra Kultury i Służbę Ochrony Zabytków.	200	1162	2945,9	4107,9	2054
	1.5 Realizacja przedsięwzięć mających na celu promocję obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego.	5000	1987	2502,1	4489,1	90
	1.6 Uwzględnienie w strategii rozwoju infrastruktury transportowej, poprawy dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla rozwoju turystyki.	1440	140	45402,4	45542,4	3163
	1.6.1. Opracowanie programu dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki.					
	1.6.2. Opracowanie programu rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki.	1440				

	1.7 Uwzględnienie w pracach resortów aspektu atrakcyjności turystycznej gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk w celu rozwijania funkcji turystyczno – wypoczynkowych			40,0	40	3
	1.8 Rozszerzenie i skoordynowanie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej i gastronomicznej oraz przetwórstwa żywności i innych usług pozanoclegowych dla turystów, zwiększających dochody ludności wiejskiej, wprowadzenie nowych zadań do programów restrukturyzacji i modernizacji wsi .	6000	340	2226,0	2566	43
	1.9 Uwzględnienie wsparcia dla rozwoju obiektów sportowych wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wykorzystywanych przez dzieci, młodzież i osoby niepełnosprawne) .	434100	242300	199233,8	441533,8	102
	1.10 Uruchomienie systemu wspierania inwestycji <i>zgodnie z ustawą z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji(Dz. U .Nr 41,poz.363) .</i>		3000	825,6	3825,6	
2.	Wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym	76100	61729	30240,8	91969,8	121
	2.1. Przegląd aktów prawnych i ich nowelizacja, nowelizacja ustawy o usługach turystycznych i aktów wykonawczych.	300				
	2.2. Wykorzystanie mechanizmów finansowych zawartych w <i>Strategii finansów publicznych i rozwoju gospodarczego, Polska 2000-2010</i> do wspierania rozwoju turystyki.		7604		7604	
	2.3. Wzmocnienie sektora usług turystycznych w ramach programów rządowych (wspieranie przedsiębiorczości, wspieranie MSP, promocja na rynkach zagranicznych itp.). 2.3.a. Wzmocnienie pozycji konsumenta usług turystycznych w szczególności w aspekcie pełnej informacji nt. towarów i usług turystycznych oraz warunków zawierania transakcji.	10000	3005	3189,0	6194	62
	2.4. Wsparcie dla kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych, w szczególności dla wypoczynku dzieci i młodzieży, monitorowanie programów i efektów kształcenia.	1100	3514	1159,5	4673,5	425
	2.5. Koordynacja i pomoc w opracowaniu programów poprawy bezpieczeństwa z uwzględnieniem bezpieczeństwa turysto, w tym młodzieży i turystów zagranicznych.		1100	1265,8	2365,8	

	2.6. Opracowanie i wdrożenie programu ułatwień w zakresie obsługi turystów i organizatorów przyjazdów do Polski.					
	2.7. Monitorowanie sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym	1000		233,5	233,5	23
	2.8. Realizacja strategii promocji turystyki na rynku międzynarodowym i krajowym.	63700	46506	24393,0	70899	111
3.	Rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie.	8200	1197	5543,9	6740,9	82
	3.1. Prowadzenie badań statystycznych turystyki, doskonalenie narzędzi badawczych.	2000	1193	1846,7	3039,7	152
	3.2. Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach.	1600	4	3363,2	3367,2	210
	3.3. Wspieranie udziału Polski w międzynarodowych projektach związanych z wdrożeniem nowoczesnych technologii w turystyce.	1200		485,9	485,9	40
	3.4. Rozwój systemów informacji turystycznej.	3400		208,1	208,1	61
	Razem	653990	348699	420975	769674	118

IV. Ocena podstawowych mierników realizacji celów *Strategii... Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...*

Zgodnie z zapisem w punkcie 8 „*Strategii...*” pt. Monitorowanie realizacji zadań (po weryfikacji)*, podstawowym miernikiem realizacji celów „*Strategii...*” jest utrzymanie na poziomie prognoz przedstawionych w tabeli wskaźników charakteryzujących gospodarke turystyczną. W roku 2002 wskaźniki te kształtowały się następująco :

WYBRANE WSKAŹNIKI CHARAKTERYZUJĄCE GOSPODARKE TURYSTYCZNĄ W ROKU 2002

Lp.	Wskaźniki	Jednostka miary	2002 r.	
			Prognoza zawarta w zmodyfikowanym przez Radę Ministrów dokumencie rządowym z dnia 10 września 2002 r.	Realizacja na podstawie wyników badań
1.	Udział gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB	%	4,8	4,9
2.	Uczestnictwo mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych	%	57	57
	a) wyjazdach minimum z jednym noclegiem	%	35	35
	b) wyjazdach urlopowo-wakacyjnych (min. pięciodniowych)	%	32	33
3.	Liczba krajowych podróży turystycznych mieszkańców Polski	mln	56,1	54,2
4.	Liczba zagranicznych turystycznych podróży mieszkańców Polski	mln	8,1	8,4
5.	Liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Polski	mln	56,1	50,7
6.	Liczba turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski	mln	14,6	14,0
7.	Oszacowanie wydatków cudzoziemców w Polsce	mld USD	4,6	4,5
8.	Oszacowanie wydatków turystów zagranicznych w Polsce	mld USD	2,9	2,8
9.	Oszacowanie wydatków mieszkańców Polski na krajowe wyjazdy turystyczne	mld zł	14,9	14,9

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki

*/ „*Strategia... Rządowy program wsparcia...*” została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 24 kwietnia 2001r., zmodyfikowana przez Radę Ministrów w dniu 10 września 2002r.

Generalnie, wskaźniki utrzymują się na poziomie prognozowanym. Tylko w trzech na dziewięć wskaźników (liczba krajowych podróży turystycznych mieszkańców Polski, liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Polski /liczba przekroczeń granicy oraz liczba turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski) ich wartości są znacznie niższe od prognozowanych.

Z porównania zaprezentowanych w tabeli wskaźników oraz dodatkowych informacji z badań, przeprowadzonych na zlecenie b. Ministerstwa Gospodarki wynika, iż w 2002 roku :

- nastąpił niewielki wzrost udziału gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB i wyniósł 4,9%, wobec 4,6% w 2001 r.,
- po raz pierwszy od trzech lat zanotowano wzrost uczestnictwa mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat w turystycznych wyjazdach krajowych - wyniosło ono 57%, tj. o 1 punkt procentowy więcej niż w roku 2001,
- Polacy w wieku 15 i więcej lat wzięli udział w 54,2 mln krajowych podróży turystycznych, których jedną trzecią (33%) stanowiły podróże długookresowe, obejmujące 5 i więcej dni, a dwie trzecie (67%) krótkookresowe, obejmujące 2-4 dni (ale połączone co najmniej z jednym noclegiem poza miejscowością zamieszkania),
- Polacy, uczestniczący w krajowych wyjazdach krótkookresowych, częściej niż w latach ubiegłych organizowali sobie wyjazdy samodzielnie,
- struktura rodzajów zakwaterowania wykorzystywanych podczas krajowych podróży Polaków była podobna jak w roku 2001 r. W 2002 r. wyjeżdżając na 5 i więcej dni rzadziej korzystano z hotelu lub motelu, częściej z pensjonatu; podczas krótkich podróży częściej zatrzymywano się w domu krewnych lub znajomych,
- według szacunków wielkość wydatków mieszkańców Polski na krajowe wyjazdy turystyczne wzrosła w stosunku do roku 2001 o 11,2% i wyniosła 14,9 mld zł. Było to wynikiem m.in. wzrostu uczestnictwa w długookresowych wyjazdach turystycznych,
- Polacy uczestniczyli w 8,4 mln (wzrost o 9,1% w stosunku do 2001 r.) turystycznych podróży za granicę, czyli podróży połączonych co najmniej z jednym noclegiem poza granicami kraju. Wzrost liczby zagranicznych wyjazdów turystycznych wynika stąd, że ich uczestnicy wyjeżdżali częściej: średnia liczba podróży zagranicznych wyniosła 1,7 na osobę (wobec 1,5 w 2001 r.),
- Polscy turyści najczęściej odwiedzali: Niemcy, Czechy, Francję, Grecję i Słowację. Celem 43% zagranicznych wyjazdów Polaków była typowa turystyka. Polacy wyjeżdżając za granicę w 2002 r., nieco częściej niż roku 2001 korzystali z usług biur podróży,
- utrzymywał się spadkowy trend w ruchu na przejściach granicznych. W roku 2002 Polskę odwiedziło ogółem 50,7 mln cudzoziemców, tj. o 17,4% mniej niż w roku 2001,
- najbardziej zmalała liczba przyjazdów z krajów sąsiednich (łącznie o 18%). Szczególnie duży spadek zanotowano w przypadku przyjazdów z Niemiec (o 24%) i Słowacji (o 20%). Z nie ościennych krajów europejskich zanotowano łącznie o 5,9%

mniej przyjazdów. Wizyt z USA było mniej o 12%, z Kanady o 8%, z Australii o 5%. Ruch przyjazdowy z Japonii wzrósł o 4%,

- według szacunków Instytutu Turystyki do Polski przyjechało łącznie około 14 milionów turystów, tj. o 6,8% mniej niż w 2001 r. Przyjazdy z krajów sąsiednich stanowią ponad trzy czwarte ruchu turystycznego. W 2002 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nieco zmalał (do 23,4%) udział przyjazdów w celach turystycznych i wypoczynkowych. Tylko Niemcy utrzymali poziom z 2001 r. (28,5%),
- wzrósł odsetek przyjazdów zorganizowanych przy udziale biur podróży, co obejmuje zarówno pełne pakiety (7%) jak i zakup części usług (4%) oraz rezerwacje (12%),
- do najczęściej odwiedzanych województw należały : Mazowieckie (3,4 mln wizyt), Lubelskie i Wielkopolskie (po ok. 1,5), Łódzkie (1,1 mln), Dolnośląskie (1 mln),
- czołówkę miast goszczących turystów zagranicznych stanowiły : Warszawa, Poznań, Łódź, Kraków, Gdańsk i Poznań,
- łączne przychody dewizowe z tytułu przyjazdów cudzoziemców do Polski w roku 2002 wyniosły 4.493 mln USD. Szczególnie istotny jest fakt, iż 2.805 mln USD (tj. 62,4%), to wpływy od turystów, a pozostała część - od odwiedzających jednodniowych. Szacując wielkość łącznych przychodów dewizowych wzięto pod uwagę – podobnie jak w latach ubiegłych – wydatki turystów, odwiedzających jednodniowych oraz wstępne szacunki NBP przygotowywane do bilansu płatniczego, sporządzanego na bazie płatności.

Przyczyną obniżania się poziomu wskaźników ekonomicznych, charakteryzujących stopień rozwoju turystyki w ostatnich latach były zarówno czynniki zewnętrzne jak i wewnętrzne. Podobnie w roku 2002 - na niższe od prognozowanych wskaźniki nie bez znaczenia były następujące zjawiska :

- pogarszająca się sytuacja ekonomiczna na świecie, a w szczególności mocne schłodzenie gospodarki Niemiec, kraju będącego głównym partnerem turystycznym Polski,
- pogarszające się poczucie bezpieczeństwa międzynarodowego (np. atak terrorystyczny na WTC w dniu 11 września 2001r. czy przygotowania do wojny w Iraku),
- obniżenie konkurencyjności polskiej oferty z powodu nieadekwatnego do ceny poziomu usług, niedostatków związanych z prezentacją i „opakowaniem” produktu turystycznego, postrzegania Polski jako kraju niebezpiecznego dla turystów,
- pogarszająca się sytuacja ekonomiczna Polski (wzrastające bezrobocie, ograniczenie świadczeń socjalnych) wpływa na zmniejszenie skłonności polskich rodzin do wydatkowania środków na turystykę, w związku z relatywnym obniżeniem dochodów,
- słaba dostępność komunikacyjna Polski do turystycznych miejsc docelowych, spowodowana niedostateczną liczbą międzynarodowych połączeń lotniczych z regionami,
- zła jakość dróg i usług dla turystów zmotoryzowanych, brak dróg szybkiego ruchu i autostrad, szybki wzrost cen paliwa oraz brak rozwoju infrastruktury przydrożnej,

zmniejszenie tzw. ruchu przygranicznego, w celach handlowych (zmniejszenie wpływów dewizowych spowodowanych m. in. utrzymującym się wysokim kursem złotego),

- brak instrumentów finansowych dla rozwijania i poprawy jakości produktu turystycznego oraz infrastruktury turystycznej (np. preferencyjnych kredytów, funduszy gwarancyjnych, funduszy poręczeniowo-kredytowych), a w szczególności do inwestowania i modernizacji wyposażenia obiektów hotelarskich; obecne tempo i zakres inwestowania w rozwój bazy i atrakcji turystycznych są dalece niewystarczające,
- niedostateczne środki przeznaczone na promocję Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie.

Turystyka w istotny sposób wspomaga realizację ważnych obszarów polityki społeczno – gospodarczej (generowanie dochodów, zmniejszenie bezrobocia, aktywizacja regionów zaniedbanych, itp.), jednak nie należy zapominać, że jej rozwój zależy od kondycji całej gospodarki i poszczególnych jej sektorów. Tymczasem podstawowe wskaźniki charakteryzujące gospodarkę polską uległy w 2001 roku znacznemu obniżeniu. Od II półrocza 2002 roku gospodarka kraju wykazuje tendencje rozwojowe, szacuje się, że wzrost gospodarczy w całym 2002 roku wyniósł 1,3%. Podobnie wyniki w turystyce wskazują, że od IV kwartału 2002r. sytuacja w tym sektorze zaczyna się poprawiać.

Dla utrzymania korzystnie zarysowującego się zjawiska należy w pierwszej kolejności konsekwentnie realizować następujące zadania :

- rozwój infrastruktury drogowej i komunikacyjnej,
- zwiększenie nakładów na rozwój infrastruktury turystycznej w regionach,
- podnoszenie jakości bazy noclegowej,
- zwiększenie środków na rozwój turystyki z programów PHARE i SAPARD, zarówno na inwestycje infrastrukturalne w turystyce jak i na rozwój i podnoszenie poziomu kadr turystycznych,
- znaczną poprawę bezpieczeństwa turystów,
- znaczną poprawę obsługi turystów na przejściach granicznych,
- zwiększenie środków na promocję turystyki, co pozwoli na wzmocnienie działań promocyjnych w kraju i zagranicą, w ramach pięciu obszarów markowych produktów turystycznych (turystyka biznesowa, miejska i kulturowa, na terenach wiejskich, rekreacyjna, aktywna i specjalistyczna, przygraniczna i tranzytowa).